

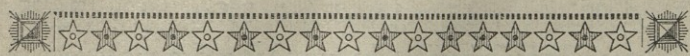
სოციალდემოკრატი

მოგახლო კავკასიის სოციალდემოკრატიულ მუშათა ორგანიზაციებისა

№ 6

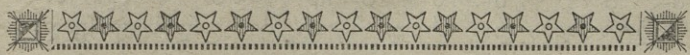
ნოემბერი (13) 26 1905 წ.

№ 6

რედაქციისაგან.

„სოციალდემოკრატის“ გამოცემა ძლიერ დაგვიანდა შესაფერი ტექნიკის უქონლობის გამო. ეს ნაკლი ამ ჟამათ თავიდან აცილებულია და ამ მხრით აღარავითარი დაბრკოლება აღარ იქნება. მეორე მხრით, ბეჭდვის თავისუფლება რამოდენიმეთ შემოღებულია და ეს გზას გვიხსნის ლეგალური ბეჭდვისაკენ. იმას, რის დაბეჭდვა აშკარათ შეგვეძლება—აშკარათ დაბეჭდავთ, დანარჩენებისთვის კი ისევ ჩვენს საიდუმლო ტექნიკას მივმართავთ.

17 ოქტომბრის მანიფესტი.

პროლეტარიატის ბრძოლამ, ხალხის რევოლიუციურმა მოძრაობამ უკვე გაანგრია თვითმპყრობელობის კედელი და აიძულა თვითმპყრობელი უარ-ყყო ძველი წყობილება. 17 ოქტომბრის მანიფესტი რევოლიუციის პირველი გამარჯვებაა. თავისუფლება პოლიტიკური, სათათბირო კანონმდებელი—აი გამარჯვების ნაყოფი. მეფეს ჩამოერთვა ერთი მისი მთავარი უფლება—კანონების გამოცემა და გადაეცა არჩეულ დეპუტატებს, ამათ ნებადაურთველათ ვერავითარი კანონი ვერ გამოიცემა. მას დარჩა აღმასრულებელი ძალა, ე. ი. გამოცემული კანონის სისრულეში მოყვანა. ამიერიდან მეფე აღარ არის თვითმპყრობელი, მისგან აღარ გამომდინარეობს ყველა უფლება, ის ვეღარ პყრობს ქვეყანას განუკითხავათ და შეუზღუდველათ. თვითმპყრობელობა დაეცა და მისი დანგრევის ხმაზე ქვეყანა შეირყა და შემფოთდა. ყველა გრძობს რაღაც ახალი მოხდა, ყველა ხედავს რაღაც ახალ ცხოვრებას. შეგუბებულმა ძალებმა გამოსავალი იშოვა და მედგრათ გადმოხეთქა. მთელი რუსეთი ბობოქრობს, ტოკავს, ერთ ადგილას ვეღარ ჩერდება, თავის ბუდიდან გადმოვარდნას ეპირება. საზოგადოების ერთი ნაწილი აღტაცებაშია, მეორე ნაწილი ოხვრა-გოდებაში. პირველისათვის ამობრწყინდა განთიადი, მეორესთვის დაიწყო ბნელოთი.

რა იყო, რა მოხდა? მოხდა ის რაც კაი ხანია უნდა მომხდარიყო. მეფემ საქვეყნოთ გამოაცხადა თავის თავი ბურჟუაზიის მეთაურათ, მისი ბრძანების ამსრულებელათ. 17 ოქტომბრის მანიფესტი—ეს არის მეფის გაბურჟუება, ბურჟუაზიის გამეფება. და მართლაც, სახელმწიფო სათათბირო აღიარებულია კანონმდებელათ, ხოლო სათათბირო—ბურჟუაზიის ასპარეზათ. შეძლებულნი ირჩევენ დეპუტატთა დიდ უმრავლესობას, ესენი სცემენ კანონებს და მას ასრულებს მეფე. სახელმწიფო ძალა გაიყო ორათ, ერთი დარჩა ძველი წყობილების ნაშთს, მეორე გადაეცა ახალი წყობილების ბურჟს. სწორეთ ასეთი პროგრამით მიმართა ერობათა დეპუტაციამ ნიკოლოზს ამ სამი თვის წინეთ, სწორეთ ამას ითხოვდენ კაი ხანია ბურჟუაზიის იდეოლოგები—ლიბერალები და ეს დააკმაყოფილა მთავრობამ. მის მიერ გამოცხადებული თავისუფლება ცლიბერალურია, სხვადასხვა ხრიკებით შეზღუდული და ფრთა შეკვეცილი.

17 ოქტომბრის მანიფესტი ლიბერალთა დიდი გამარჯვებაა.

მარქსის სიტყვით, ის რევოლიუციაა ძირითადი და მკვიდრი, რომელიც მაღლა-მაღლა მიდისო. ასეთი იყო საფრანგეთის დიდი რევოლიუცია, ასეთია რუსეთის რევოლიუციაც. ექვსი აგვისტოს მანიფესტმა დააკმაყოფილა ლიბერალთა ზომიერი ნაწილი, მისი მარჯვენა ფრთა; ამათ მაშინვე ასტეხეს ყვირილი: წესიერება, ამიერიდან „კანონიერათ“ ვიმოქმედოთო. უკანასკნელი მანიფესტით დაკმაყოფილდა ლიბერალთა მეორე ნაწილი, შემარცხენენი. ახლა ესენიც აყაყანდენ, წესიერება, წესიერებაო. თფილისის ქალაქის ხმოსნები იწვევენ მოქალაქეთ დამშვიდდენ, ქუჩებზე უწესოებას ნუ მოახდენენ და შეუდგენ „აღმაშენებელ მუშაობას“. ლიბერალებისათვის ახლა ყოველნაირი რევოლიუციური მოქმედება „უწესოებაა“, რაც ხელს უშლის მათ მთავრობასთან ერთათ მუშაობაში. იმათ უკვე იწყეს მეფისაკენ გადასვლა, ჯერ, რასაკვირველია, მორცხვათ, მიკიბულ-მოკიბულათ, და თუ ახლავე ისინი წესიერების პარტიათ არ ცხადდებიან—ამის მი-

ზეზია რეაქციის შიში ერთი მხრით და ვიტტეს უნდობლობა მეორე მხრით. ვიტტეს, ამ ძველი წყობილების ჩინოვნიკს, კაი ხანია სახელი გაუტყდა ლიბერალებში და ისიც ამათ დაეძვებამხანაგებს მათ შორის. ლიბერალთა სრული დაკმაყოფილება მოხდება მაშინ, როცა ვიტტეს ვადმოაგდებენ და რუსეთის სვებედს თავის მეთაურს ჩააბარებენ.

როგორც ხედავთ, ხალხი პროლეტარიატის მეთაურობით სისხლს ღვრის, ქუჩაზე ის იბრძვის, დემონსტრაციებს და აჯანყებებს ის მართავს, რევოლიუციას ის აწარმოებს, ხოლო ნაყოფს კი ლიბერალები მკიან, პირველ ყოვლისა ისინი იმარჯვებენ და ქვეყნის სათავეში დგებიან. და ეს სხვანაირათ არც კი შეიძლებოდა. რაკი დაბლა მდგომი კლასი მაღლა მიიწევა, ცხადია მის კისერზე მდგომი კლასები მასზე უფრო ადრე მიადწევენ დანიშნულ ალაგას. მას თავის ზურგით აყავს მაღალ საფეხურზე მისივე მტრები. აქ შეიძლება მოხდეს ორში ერთი: ან რევოლიუციური კლასი მისი მტრების მაღლა აყვანას—თავის აყვანათ ჩასთვლის და მოძრაობას აჩერებს, ან და საქმის ნამდვილი წარმოდგენა აქვს, მტერს მტრათ ცნობს და მის მაღლიდან გადასარეკათ კიდევ უფრო მედგრათ მიიწევა. პირველნაირი რევოლიუცია მოტყუებული რევოლიუციაა, როგორც ეს იყო გერმანიაში 1848 წ. მეორე ნაირი რევოლიუცია კი ძლივამოსილი, ძირითადი რევოლიუციაა, როგორც ეს იყო საფრანგეთში 1789 წ. მაშასადამე, რუსეთის რევოლიუციური კლასების და პარტიების მოვალეობაა—თავისი მედგარი მსვლელობა არ შეაჩერონ, ლიბერალთა გამარჯვება თავის გამარჯვებათ არ მიიღონ, მუდმივი რევოლიუციით ლიბერალები გადაარეკონ და სახელმწიფოს სათავეში დემოკრატია მოაქციონ. ლიბერალების გამარჯვების შეცვლა დემოკრატის გამარჯვებით—აი დღეიდან რევოლიუციის დროშა. პირველია ბურჟუაზიული მონარქია, მეორე—დემოკრატიული რესპუბლიკა. ლიბერალები მეფეს ართმევენ უფლების ერთ ნახევარს, დემოკრატები კი—ორივე ნახევარს და მით მეფობაც მეტი ბარგი ხდება.

მთელი კანონმდებელი და აღმასრულებელი ძალის ხალხის ხელში მოქცევა—აი დემოკრატის დროშა. და ვინც დღეიდან ამ დროშის ქვეშ არ იბრძვის, ის მთავრობის ბანაკში დგება.

ლიბერალთა გამარჯვება მდგომარეობს ბურჟუაზიის მეფესთან შეთანხმებაში და ამიტომ შეიძლებოდა ის მეფის მანიფესტით გამოცხადებულიყო.

დემოკრატის გამარჯვება მეფის უარის ყოფა და ამიტომ მისი გამოცხადება მხოლოდ ძლივამოსილი აჯანყებით შეიძლება. ამ აჯანყების გაა-

დვილება მოითხოვს რეაქციის ერთიანთ გატეხას, მის ძირ-ბუღიანთ ამოგდებას.

რეაქციის განადგურება ლიბერალთა დახმარებით, ლიბერალების განადგურება დემოკრატების დახმარებით—აი ერთათ ერთი რევოლიუციური დროშა. სანამ რეაქცია ფეხზე დგას, მანამდის ლიბერალები კიდევ ითამაშებენ ოპოზიციურ როლს, როგორც კი რეაქცია გატყდება, ლიბერალები მოვარდებიან ოპოზიციას და კონსერვატორებათ გადაიქცევიან.

ამნაირათ, 17 ოქტომბრის მანიფესტმა შექმნა შემდეგი მდგომარეობა: მთავრობამ იცნო ლიბერალთა პროგრამა და ის თავის პროგრამათ გაიხადა; ლიბერალები კმაყოფილი არიან ამ გამარჯვებით, უკმაყოფილოა მხოლოდ მთავრობის მეთაურთა პირადობით. ლიბერალურ მთავრობას გადაუდგა ბიუროკრატია და ცდილობს მის დამხობას და ძველი წყობილების აღდგენას. რევოლიუციური პარტიები და მათ შორის, პირველ ყოვლისა, სოციალდემოკრატია თავის მიზნათ ისახავს დემოკრატიულ რესპუბლიკას და აქეთკენ ერეკება ყველა ოპოზიციურ კლასებს. ამ კლასების განწყობილება, მათი შეჯახ-შემოჯახება და ერთი მეორეში გადასვლა-გადმოსვლა შეადგენს ძარღვს დღევანდელი პოლიტიკური ცხოვრებისას. დღეს მათ შორის გაცხარებული ბრძოლაა, ვერც ერთი მათგანი ვერ არის გაბატონებული, აწმყო არც ერთის არ არის; ძველი წყობილება დაირღვა, მარა ახალი ჯერ კიდევ ვერ დამყარდა.

როგორი იქნება ახალი წყობილება—ლიბერალური თუ დემოკრატიული? მეფე კონსტიტუციური თუ რესპუბლიკა დემოკრატიული? აი დღევანდელი საქირ-ბოროტო კითხვა. და თუ რუსეთის რევოლიუციამ თავის გზას არ გადაუხვია, თუ მან თავისი მსვლელობა არ შეაჩერა, ცხადია ის ბოლომდის მივა, დემოკრატიული რესპუბლიკით დასრულდება.

მაშ შევეცადოთ, რომ რევოლიუცია არ შეჩერდეს, გავადვივოთ მისი ცეცხლი, გადავიტანოთ ის ყოველგან და გავანადგუროთ ყველა მისი მტერი.

რეპოლიუცია და კონსტრ-რეპოლიუცია.

როგორც კი გამოცხადდა 17 ოქტომბრის მანიფესტი, მთელ რუსეთში დაიწყო აშკარა ბრძოლა ახალი წყობილების წინააღმდეგ. სინათლის და ნახვანზე შემოთაღა ყველა ბნელი ძალები, გამოძვრნ თავის სიბრძნად, შეერთდნ ერთ მძლავრ ლაშქრათ და შეუდგნ შეიარაღებულ თავს დასხმას

თავისუფლების მომხრეებზე. არ დარჩენილა არც ერთი დიდი ქალაქი, სადაც არ მომხდარიყო ხალხის ერთი ნაწილის აკლება მეორე ნაწილის მიერ. მართალია წინეთ ხშირათ ყოფილა პოგრომები, მაგრამ ყველა ის დიდათ განიჩხვია თავის აზრით და მიმართულებით ახლანდელისაგან. წინანდელი ხოცვა-ჟლეტა უფრო ნაციონალური იყო და წარმოებდა რუს-ებრაელთა და სომეხ-თათართა შორის. ახლანდელი აკლება კი უფრო პოლიტიკური ხასიათისაა და წარმოებს თავისუფლების მომხრე და მოწინააღმდეგეთა შორის, განურჩევლათ ეროვნებისა და გვარტომობისა. პირველი იყო შემთხვევითი, აქა-იქ, ის არ ემორჩილებოდა ერთ გამომუშავებულ ორგანიზაციას. მეორე არის საყოველთაო, სისტემატიური და ხდება შემუშავებული გეგმით. აქ ნათლათ სჩანს ორგანიზაცია, ჩანან ორგანიზატორებიც. ერთი სიტყვით რამოდენიმე დღეში რუსეთი გაიყო ორ ბანაკათ და ერთი იერიშით მივიდა მეორეზე. რატომ? რა აწუხებს და აბოროტებს მათ? რატომ იღვრება ამოდენა სისხლი ან როდის უნდა შეჩერდეს?

რევოლიუციურმა მღელვარებამ გაარღვია ძველი წყობილების კედლები და არივ-დარია მტერთა ბანაკი. მთავრობის ერთმა ნაწილმა გადასწყვიტა რევოლიუციის ცნობა, მისი ელემენტარული მოთხოვნილებათა მიღება და მით მისი დამორჩილება. მეორე ნაწილი წინააღმდეგა ამ განზრახვას და მათ შორის გაიმართა ბრძოლა. 17 ოქტომბრის მანიფესტი ნიშნავს პირველის გამარჯვებას და მეორის დამარცხებას. მაგრამ ეს გამარჯვება მოხდა მაღლა, ტახტის ახლო მდგომ მოხელეებს შორის; ძველი სამინისტრო დაეცა და ახალი შედგა. მაგრამ ძველი წყობილება მარტო მინისტრებისაგან ხომ არ შედგება, რომ მათ გადაყენებას წყობილების დაცემაც გამოეწვია. პირ-იქით, მთავრობა, სამინისტრო აღმოცენებულია ამ წყობილების ნიადაგზე, ის მისი დასკვნა, მისი თულია და ვისაც სურს პირველის ნამდვილათ დარღვევა—საჭიროა პირველ ყოვლისა დაარღვიოს მეორე. როცა საძირკველი დაინგრევა ზედ აგებული შენობაც თავის-თავათ გაქრება. ასეთი დანგრევა აუცილებლათ უნდა მოხდეს ქვევიდან, აჯანყებით. ხალხმა ყოველგან უნდა დაამარცხოს ადგილობრივი რეაქცია, მოშალოს ძველი წყობის ადგილობრივი ბორბალი და როცა ამ გზით გატყდება თვითმპყრობელობის ყველა შემადგენელი ნაწილები, გაქრება ძველი ბიუროკრატია ძველი მხედრობა, ძველი პოლიცია და მათი ამყოლ-დამყოლნი, მაშინ შესაძლებელი იქნება ახალი წყობილების დამკვიდრება. მაგრამ რუსეთის რევოლიუციამ ეს დღემდის ვერ შესძლო, თუმცა კი ის

ამ მხრით მიიმართება. სამაგიეროთ მან შეარყია მაღალი სფერა, მთავრობა და აიძულა ის რეფორმის გზას დასდგომოდა. და აი, მთავრობა პროგრესის მომხრე, ხოლო მთელი მისი ძალა—ბიუროკრატია, მხედრობა, პოლიცია—რეაქციის მომხრე. მაშასადამე რეაქციის ხელშია მთელი შეიარაღებული ძალა და რაღა გასაკვირალია მას პირველის წინააღმდეგ გაელაშქრნა. პოლიციის ყველა მოხელე, დაწყებული გუბერნატორით და გათავებული დვორნიკით, ძველი წყობილების დაყენებული და მისი მონა-მორჩილია, ყველა მხედარი, ღენერლიდან სალდათამდე, თვითმპყრობელობის ერთგულებაზე დაფიცებული და მისი მცველია. ესენი მთელ თავის ძლიერებას, მთელ თავის პატივს და დიდებას ძველი წყობილებიდან ღებულობენ; და აი მოდის რამოდენიმე კაცი მინისტრის სახით და უცხადებს: ძველი წყობილება დალბა, ახალი აფაგათო, ე. ი. თქვენ არც ერთი არ ვარგხართ, თვალიდან დამეკარგეთო! მუქთახორანი ფეხზე დადგენ, მათში გაიღვიძა თვითმპყრობელობამ და აჯანყდა. თვითმპყრობელობა თვითმპყრობელის წინააღმდეგ—აი მთელი შინაარსი დღევანდელი კონტრ-რევოლიუციისა. მეფემ ხელი აიღო წინანდელ თვითნებობაზე, მაგრამ მისი მოსამსახურენი სრულიადაც არ ფიქრობენ თვითნებობის უარის ყოფას, პირ-იქით ახლა მას კიდევ უფრო ებლაუჭებიან, კიდევ უფრო გამწარებით კბილით აფრინდებიან.

ამნაირათ, ერთის (მეფის) თვითმპყრობელობა მოისპო, მარა მრავალთა თვითმპყრობელობა ხელშეუხებელია. პირველმა რეფორმის საჭიროება დაასაბუთა ხალხის მოთხოვნილებით, თავისუფლება ხალხს სურსო. მეორეებმაც მოინდომეს ასეთი საბუთის წამოყენება, თავისუფლების წინააღმდეგ ხალხის ამოძრავება და მით პირველის საბუთების დარღვევა. და ეს რამდენიმეთ შეასრულეს. რეაქციამ მოიკრიბა მთელი თავისი ძალ-ღონე, მოაგროვა თავის გარშემო ყველა ბნელი ძალა, შექმნა „პატრიოტული“ ლაშქარი და შეუდგა მტერთა აკლებას. მაღალი მთავრობა იძახის: ძირს თვითმპყრობელობა! „ხალხი“ უპასუხებს: ვაუმარჯოს თვითმპყრობელობას! სამოქალაქო ომი დაიწყო. თვითმპყრობელთა კონტრ-რევოლიუციამ მიიღო სახე ხალხის კონტრ-რევოლიუციისა.

რევოლიუციას მუდამ თან ახლავს კონტრ-რევოლიუცია. ძველი წყობილება სამარეში არ ჩადის ისე, რომ უკანასკნელათ ერთი კიდევ მძლავრათ არ გაექან-გამოექანოს. თუ კი ჩვენ ვიბრძვით თავისუფლებისათვის, რატომ მოწინააღმდეგეებმა არ უნდა იბრძოლონ თვითმპყრობელობისათვის? აქ ძლიერი იმარჯვებს, სუსტი მარცხდება. რომელი

ბანაკია ძლიერი, რევოლიუცია თუ კონტრ-რევოლიუცია? შეიძლება დარწმუნებით ითქვას, რომ ორივე ერთ და იმავე დროს ძლიერიც არის და უძლურიც. პირველი ძლიერია იმით, რომ მისკენ არის ისტორია, ცხოვრების მსვლელობა, უძლურია იმით რომ, აკლია შეიარაღება, აკლია ბრძოლის ნივთიერი ძალა. მეორე კი პირ-იქით, თავიდან ფეხამდის იარაღში ზის, მარა ისტორია, მთელი ცხოვრება მისი წინააღმდეგია. მათთვის იარაღის ჩამორთმევა, ძველი ბიუროკრატიის ძირ-ბუღიანათ ამოგდება—ერთათ-ერთი თავდებია კონტრ-რევოლიუციის სამუდამოთ გატების. როცა გადადგება ძველი მართველები, გუბერნატორებ-ლენერლები და მათი უფროს-უნცროსნი და მათ ალაგას დაიჭერს ახალი ხალხი, თავისუფლების მომხრენი, მაშინ შეიარაღებული რეაქცია დაიღწევა. და თუ ეს არ მოხდა მაღლიდან, ვიტტეს მთავრობის მიერ, მოხდება ქვევიდან, ხალხის აჯანყებით. ასე იქნება თუ ისე, რევოლიუციამ უნდა დაამარცხოს რეაქცია, მეტი გზა არ არის.

მაგრამ დღევანდელი კონტრ-რევოლიუციის გატება კიდევ არ ნიშნავს კონტრ-რევოლიუციის საზოგადოთ გატებას. კონტრ-რევოლიუცია, ისე როგორც რევოლიუცია, ბევრნაირია. დღევანდელმა რევოლიუციამ გამარჯვება მიანიჭა ლიბერალებს, მაშასადამე კონტრ-რევოლიუციაც უნდა იყოს რეაქციონური ლიბერალთა წინააღმდეგ. და თუ ხვალ რევოლიუციამ გამარჯვება არგუნა დემოკრატიას, მაშინ დაიწყება კონტრ-რევოლიუცია ლიბერალურ-რეაქციონური—დემოკრატიის წინააღმდეგ. და აი, სწორეთ ეს კონტრ-რევოლიუცია ყველაზე უფრო საშიშია ჩვენთვის. დღეს რეაქცია განმარტოვებულია, მას ებრძვის მთელი ოპოზიცია, თვით მთავრობაც (დაითხოვეს ტრეპოვი, პობედონოსცევი, ვლადიმირი და სხ.). ამიტომ მისი დამარცხება ადვილია. ლიბერალთა რეაქცია კი არღვევს ოპოზიციას, მას აშორებს ბურჟუაზიას და ამავრებს ცალკე, როგორც გაბატონებულ კლასს. ამით სარგებლობენ დამარცხებული რეაქციონერები, ემხრობიან ლიბერალთ ხალხთან საბრძოლველათ, რომ შეერთებული ძალ-ღონით რაც შეიძლება უკან დააქანონ ისტორიის ბორბალი. წარსული და აწმყო ერთმანერთს უკავშირდება მომავლის გასანადგურებლათ. ცხადია, ეს კონტრ-რევოლიუცია დიდათ საშიშარია. და რომ ესეც დაძლეული იქმნას—საჭიროა ლიბერალების მომავალ მოკავშირეთა—რეაქციონერების—დღესვე ისე დასუსტება და გატება, რომ მათი გამობრუნება არავითარ ძალას აღარ შეეძლოს. ამ შემთხვევაში ლიბერალთა კონტრ-რევოლიუცია მოკლებული იქნე-

ბა მიღწევრ მებრძოლთ და რევოლიუცია მასზე ადვილათ გაიმარჯვებს.
 მაშ ბრძოლა კონტრ-რევოლიუციას, ბრძოლა მედგარი და შეურყეველი—აი ერთათ-ერთი თავდები დემოკრატიული რესპუბლიკის დამყარებისა.

**სახელმწიფო სოციალიზმი
 და ჩვენი ტაქტიკა.**

სახელმწიფო სოციალიზმი, ექვს აგვისტოს გამოსცხადებული, რამდენიმე შეიცვალა 17 ოქტომბრის მანიფესტით. პირველი წარმოსდგინდა ერთ ბიუროკრატიულ დაწესებულებას, მოწვეულს თვითმპყრობლების გასამტკიცებლათ და რევოლუციის გასატყუათ. მას არქმნდა გადაწყვეტილი ხმა, მისი თანხმობა სრულიად არ იყო სჭირთ კანონების გამოსაცემათ. ის იყო სოციალიზმი და არა კანონმდებელი. მისი წევრები ირჩეოდა შეძლებული კლასების მიერ და ესეც არა-პირდაპირი და არა-თანასწორი საარჩევნო უფლებით. პრელუტარიატი ერთიანათ განდევნილი იყო საარჩევნო საზარეზიდან, სოციალ დემოკრატები ხმა მიეცა მხოლოდ უმცირესობას, რჩეულ ნაწილს. და ყოველივე ეს სიღუჭირო გვიანდებდა ყოველნაირი თავისუფლების შეტყუათ, მოქალაქეთა უფლებების უარის ყოფით, სმხედრო დიქტატურათ და ძალმომრებით.

ასეთათ ექვსი აგვისტოს სოციალიზმი.
 მთავრობას იმედი გაუტრუდა. ამ კომედიამ კიდევ უფრო გააძლიერა ხალხის რევოლუციური მოძრაობა, კიდევ უფრო ააგონა აჯანყების დიდებული ტალღები, კიდევ უფრო ააბოძქნა მთელი რუსეთი. შეშინებული მთავრობა კიდევ ერთ ბიჯს დგამს წინ და 17 ოქტომბერს აცხადებს ძველ წყობილებას უვარჯისათ და თვითონ გვიანდება თვითმპყრობლების დანგრევას. სახელმწიფოს სძირველი შეინძნა, კონსტიტუციის შექმნა ბნელეთში შემთავსანა და თან მოიტანა სოციალიზმის ცვლილებაც. გამოსცხადდა თავისუფლება კრების, სიტყვის, კავშირების, სინიდისის და პირადი ხელშეუხებლობა—ე. ი. ყველა ის, რაც მიუცდილებლათ სჭირთა პოლიტიკური არჩევნების საწარმოებლათ. სოციალიზმი გახდა კანონმდებელი და მასში მონაწილეობის ნება მიეცა პრელუტარიატს. მაგრამ მიუხედავათ ამ ცვლილებებისა, ახალი სოციალიზმი დიდათ არ განსხვავდება ძველისაგან. აქაც მთელი საარჩევნო ძალა ხელთ უშერია შეძლებულ ბურჟუაზიას, დემოკრატიათ დიდი უმრავლესობა მისი არჩეულია, დანარჩენი კლასები კი მისი მხანჩალაა, მათი საარჩევნო უფლებათ მათი თავლის ახვევაა. მთავრობამ აქაც უარყო სოციალიზმით, პირდაპირი და თანასწორი არჩევნა და მთელ ხალხზე გაბატონა ერთი მუქა ბურჟუა-კანონმდებელი. ეს რუსეთის ბურჟუაზიის პირველი დიდი გამარჯვებაა და ისიც „შექვემდებარდეს ერთგულებას“ უცხადებს მიუყვს.

ასეთი 17 ოქტომბრის სათაბირო.

როგორ უნდა მივუგებოთ ჩვენ სათაბიროს? როგორი უნდა იყოს ამ შემთხვევაში ჩვენი ტაქტიკა?

ჩვენი ტაქტიკა აქაც, როგორც ყოველთვის, გამომდინარეობს ჩვენი პრინციპებისა. ჩვენ ვართ სოციალდემოკრატები, ე. ი. ვცდილობთ დემოკრატიული რესპუბლიკის საშუალებით სოციალიზმში განვანერციყოლოთ. ამ გზაზე ჩვენ წინ გვადგობს ორი მტერი: ნაშთი ძველი წყობილებისა—მეფობა და ბურჟუაზია წყობილებისა—ბურჟუაზია. ამიტომ ბრძოლა მეფობასთან რესპუბლიკისათვის და ბურჟუაზიასთან სოციალიზმისათვის ჩვენი უწმიდესი მიზანია. პირველი მიზნის მიღწევაში ჩვენთან ერთად მონაწილეობს იღებს ბურჟუაზიული დემოკრატია, მაშასადამე აქ ჩვენ ვრჩებით უბრალო რევოლუციურ პარტიას, ვაწარმოებთ დემოკრატიას. მეორე შემთხვევაში კი ჩვენ უკვე განმარტოვებული ვართ, ვინჩენ ჩვენ საკუთარ პარლამენტულ სახეს, ვინჩებით რევოლუციური სოციალდემოკრატია. დღემდის ჩვენ ადვილად ვაწარმოებდით პირველ ბრძოლას, ვინაიდან ეს მტერი პარლამენტული უფლებებით აღჭურვილია და ყველასათვის დასაწახვია. ბურჟუაზია კი მოკლებული იყო პარლამენტული უფლებების და იძულებული ვიყავით მის მხლამდ საბჭოებში, ერთებში და სხვა ასეთ დაბალ დაწესებულებებში შევბრძოლებოდით. მაგრამ ეს ბრძოლა სომ პარლამენტური ბრძოლა არ არის, მაშასადამე არც სოციალდემოკრატიული ბრძოლაა. ჩვენ აქ მხოლოდ ვეცნობოდით მომავალ ჩვენ პარლამენტურ მტერს, მის ძალას ვუმინჯავდით და ამის შესაფერის ვამზადებდით. მეორე მხრით, ჩვენ აქ მათ ძალას ვატანთ თვითმპყრობელობას არ შეურიგდეს, ოპორტივას ვაძლიერებს და ასე რევოლუციის მხარე დაუჭირებს. მაშასადამე ბურჟუაზიის საქმეებში ჩვენ და მასთან ბრძოლა ჩვენ ვაძლიერებს როგორც რევოლუციონერთ, თვითმპყრობელობის მტერს. ასეთი იყო ჩვენი ტაქტიკა აქამდის.

როგორი უნდა იყოს ახლა? თავისთავად ცხადია, რომ ეს ტაქტიკა უნდა იქმნას კარგადებული და კიდევ უფრო ფართოდ წარმოებული. და მართლაც, ბურჟუაზიის სახელმწიფო სათაბიროს დაწესებით უცებ მიენიჭა პარლამენტული უფლებები, ის, აქამდის დაუფიქრებლად დაქსაქსული საბჭოებში და ერთებში, ახლა თავს იყრის ერთ ცენტრალურ დაწესებულებაში და ეწეობს როგორც პარლამენტური კლასი. ამით ის პარლამენტის გამომხრება, მათ შორის ეკონომიურ ხილთან ერთად პარლამენტური ხილიც ჩატუდა და პარლამენტური ბრძოლის ატეხა შესაძლებელი გახდა. სახელმწიფო სათაბირო ბურჟუაზიის პარლამენტური ასპარეზისა და ვინც ვგინჩვენ ამ ასპარეზს თავი დაანებეთ, მის საქმეებში ნუ ჩაერვიოთ—ვგინჩვენ პირდაპირ ბურჟუაზიის მიკედლებას და პარლამენტის დალატს. პირ-აქით, ჩვენ ახლა გვედევნა ფართო საბოიკო ბურჟუაზიასთან ბრძოლისა და

ამ გზით პარლამენტის გათვითცხობიერებისა. ამიტომ ბურჟუებს საბჭოებთან და ერთებთან სათაბიროშია უნდა გავუვით, თავისუფალი გზა არც აქ მოვსვით, მის აქაც კრიტიკაში ჩაუდგეთ და პარლამენტის კლასიური ბრძოლა მთელი თავისი სახესებით ვაწარმოვით. მთელი რუსეთის ბურჟუაზია აქ, ამ სათაბიროში, მადლდება პარლამენტურ კლასმდის, აქ გრძობს ის თავის თავს ერთ მთელად, ჭინში და ღხინში განუყრელად. მაშასადამე მთელ რუსეთის პარლამენტის მხლამდ მასთან შეტაკებით შეუძლია თავის თავიც ერთ კლასად, ერთ მთელად, ჭინში და ღხინში განუყოფელად წარმოადგინოს და ასე რუსეთი ორ დიდ პარლამენტურ ბანაკად დაუფს.

და აი, როცა ასეთი დიდებული ბრძოლის დაწყება შესაძლებელი ხდება, როცა პარლამენტური ნადავია ასე გვიფართოდება, ამ დროს მოდიან სოციალდემოკრატები, განსაკუთრებით „მეუმრავლესნი“ და გვიქადაგებენ: თქვენ მოცდილად, სათაბირო კომედიას, დაანებეთ მის თავი, ჩვენ აკერ „გორდღოვის“ ვებრძოლოთ! ვინ არიან ესენი? სოციალდემოკრატები? არა, ესენი დემოკრატები; მხოლოდ დემოკრატების ინტერესია ბურჟუაზიას თავი დაანებოთ და მის ბურჟუაზიული თავისუფლება ჩვენ მოუზოვოთ. მხოლოდ დემოკრატებს სწადან პარლამენტის ბურჟუაზიის არ დაუპირდაპირდეს, ცალკე პარტია არ დააარსოს და მთელი თავისი ძალ-ღონე მარტო თვითმპყრობელობას შეაღიოს. ამიტომ ისინი გვიჩვენებენ ყოველნაირ „ბლკს“, „დემოკრატიულ დიქტატურას“, სოციალიზმით მოცდას და სხვა ასეთ ოპორტიუნისტულ ტაქტიკას. დემოკრატთა მიზნისა პარლამენტური თავისუფლება, ამის იქით მათი პარლამენტური იდეალი არ მიდის, ჩვენთვის კი ეს მიზანი საშუალებაა სოციალიზმისათვის. მაშასადამე მათი ინტერესია არა კლასთა ბრძოლის ვაძლიერება და ბურჟუაზიასთან შეტაკება, არამედ პირდაპირ დემოკრატიულ წყობილებაში გადასვლა, რა გზითაც იქნება ის, პარლამენტით, ახანებოთ თუ სხვა რამით; თვით ეს გზა მათ არ აინტერესებს; ჩვენ კი სწორედ ეს გზა ვვინტერესებს და ვფიქრობთ ერთ და იმავე დროს ორი საქმე ვავაკეთოთ: სოც. დემოკრ. პარტია ვაძლიეროთ ბურჟუაზიასთან ბრძოლით და სრული დემოკრატიული წყობილების დაშვებით.

რას ნიშნავს სახელმწიფო სათაბიროს ბოიკოტი? ეს ნიშნავს ორ ვარემოებას: ბურჟუაზიის დაგვიძირებას შეუფსთან და ჩვენს განმარტოვებას ერთი მხრით, სოციალდემოკრატის დემოკრატამდის ჩამოქვეითებას და პარლამენტის კლასიური შეგნების დაბნელებას, მეორე მხრით. ეს არის მთელი ჩვენი ტაქტიკის უარის ეღობა, ჩვენი ჩვეულებრივი გზის ვამრუდება და წვრილი ბურჟუაზიული ტაქტიკის შეთავსება. აი რას ვსწვრივით იმავე ვაზეთის პირველ ნომერში ამ სავსე: „ფოქვით

საერო კრებას (იგივე სასულემწიფო სთათბირი) უკრძალავს არ მიაქციეთ, ვიწვეთ ჩვენთვის მზადება და ერთ მშვენიერ დღეს შეიარაღებულნი ქუჩაში გამოვდეთ საბრძოლველად. და აი, აქ წინ ვიხდებთ ერთი მტრის მკაცრ ომი—მთავრობა და საერო კრება! იმ დროს, როცა ჩვენ ჩვენთვის ვემზადებოდით ამით უკვე მოუსწრიათ მთავრობის, შეთანხმება, თავის სასარგებლო კონსტიტუციის შემუშავება და მართლაც ერთმანეთ შორის განაწილება. ეს ბრძანებ მთავრობის სასარგებლო ტაქტიკა და ამიტომ ერთიანად უარყოფილ უნდა იქნას“.

ამჟამად სათათბირის ბიურო—მეფის პლანების ხელის შეწყობა, რეაქციის გაძლიერება, კონსერვატივთა გამავრება. ეს კონსერვატიული ტაქტიკა.

ეს კიდევ ცოტა, სათათბირის ბიურო მთავრობის აგრეთვე ბურჟუაზიისთან ბრძოლის უარის ეფიას, მამსადავე ბრძოლვითარული პარტიის დასუსტებას და მის საერთო რევოლუციონერ პარტიებში არევის. ეს ბურჟუაზიული ტაქტიკა.

ამაინათ, როგორც ბურჟუაზიული ისე სოციალისტური რევოლუციის ინტერესი მოითხოვს სათათბირის საქმეებში მონაწილეობა მივიღოთ, ეს ჩვენი ბრძოლის წინაპირობაა, მის თვითუფ ნაბიჯს ფიზიკურად ვუდარდობთ, ის ჩვენს მსუბუქობის ქვეშ დაფიქსირებით, მთავრობისთან შეერთება არ დაფიქსირებით, მისი რადიკალური ნაწილი ჩვენ შემოვიერთოთ, ხელს უხმობი ნაწილი გავარდნივართ და ასე სათათბირი რევოლუციის იარაღად, ბრძოლვითარების გათვითცნობიერების საშუალებად გადავაქციოთ. ეს კი შეიძლება ორი ვითარებით: ბრძოლის თვით სათათბირის დახმარებით გადატანით, ბურჟუაზიის დეზუტარისთვის ჩვენი დეზუტარის დახმარებით; მეორე მხრით რევოლუციონერი ზომებით გარემოდან მასზე ძაღდატანებით (დემონსტრაციებით, მიტინგებით, გაფიცვებით და აჯანყებით). ბრძოლი მთავრობის მიღწევა, ჩვენი წარმომადგენლის არჩევა ადგილი განსაკუთრებით ჩვენში, სადაც საარჩევნო უფლების მქონე კლასობა ჩვენი ორგანიზაციების სულმდევანდობით იბრძვიან. ამიტომ ახლავე უნდა დაიწყოს დღეს ლეგალური საარჩევნო კომიტეტები და ბურჟუაზიული პარტიების ბრძოლის კრიტიკის შეუდგენ. საარჩევნო აკტივობა საუკეთესო სახსარია ბურჟუაზიისთან ბრძოლის და სიღ. დემოკრატიული პარტიის გამძლეობის. ამასთანავე მიუნიციპალური ორგანიზაციების მიღწევათ ვაუმჯობესება, რომ მან ყოველ წამს შეიძლოს ხელის რევოლუციონერად ამოქმადება და სათათბირზე საჭიროების დროს ძაღდატანების მისდგენა. სათათბირის მხარს უკუჭრით მიღწევათ, რომდენათაც ის ებრძვის ძველ წიგნობებს, და ვებრძვით მიღწევათ, რომდენათაც ის ებრძვის ბრძოლვითარების ჯტოლვობებს. ჩვენ მას ვაძიებთ იტვირთის რევოლუციონერი ინიციატივა და

მოწოდებს დამოუკიდებელი კრება (თუ ამ უკანასკნელის მოწვევა მანამდის ვერ მოხერხდა, რასაკვირველია) როგორც ეს მოხდა სოფრანგეთში დიდი რევოლუციის დროს (1789 წ.); და თუ ის წინააღმდეგ დამოუკიდებელ კრებას და მიუკვლავ მთავრობას—ჩვენი ვადა ძაღდატანით დაუშალოთ ის და შეფობასთან ერთად გავანადგუროთ.

ერთი სიტყვით, ჩვენი ტაქტიკა, მკვლევით, ასეთია: გამავრდეთ უკვე მთავრობულ პოზიციასზე და მისი საშუალებით წაიწიოთ წინ ჩვენი მიზნისაკენ. თავისუფალი კრება, სიტყვა, კავშირი, სათათბირი და სს. ჩვენთვის მხოლოდ ბრძოლის იარაღებია, ადებულა სიმაგრეებია და ვინც რომელიმე ამითგანს ბიუროს უხმადებს იმიტომ რომ ის კიდევ დამოუკიდებელი კრება არ არის—მან არა უწყის რასაც შეგება. არა, ჩვენ ვაარადდებით უკვლავ იმ იარაღით, რასაც კი ცხადვრება ხელთ ვაძიებთ და მით ვარდევით მტერთა სიმაგრეს.

დემოკრატია და სოციალდემოკრატია.

III

როგორც პირველ ორ წერილში დავინახეთ, სოც.-დემოკრატიის ორი მხრიდან ემუქრებიან—შიგნიდან და გარედმიდან—და მას უპირებენ გადემოკრატებას. როგორ შეეძლება მას ამ საფრთხისაგან თავის დაღწევა და ნამდვილი პროლეტარული ხასიათის შერჩენა? აი კითხვა, რომლის გარკვევას ახლა შევეუდგებით.

ნათქვამია ციხე შიგნიდან გატყდებო და მართლაც, თუ პარტია შიგნიდან არის გამავრებული, მკვიდრ ნიადაგზე დაყრდნობილი, გარეშე მტერი დიდს ვერას დააკლებს. სოციალდემოკრატიამ კარგათ იცის როგორ უნდა გაუმკლავდეს ბურჟუაზიულ პარტიებს და მათი დანგრევით თვითონ განვითარდეს. მაშასადამე კითხვა ჩვენი პარტიის გარეშე მტერზე გამარჯვებისა არის კითხვა მისი შიგნიდან გამავრებისა, მოწყობისა და შინაური მტრების დამარცხებისა. ნამდვილი სოციალდემოკრატიული პარტიის შედგენა, მისი ყოველნაირი რყევისაგან განთავისუფლება—აი ჩვენი დღევანდელი საზრუნავი. ამის მიღწევა შეიძლება იმდენათ, რამდენათ ჩვენს პარტიის გავსწმენდთ წვრილ ბურჟუაზიისაგან და შიგ ვავაბატონებთ პროლეტარიატს. ეს კი შეიძლება წვრილ-ბურჟუაზიული ორგანიზაციის და ტაქტიკის უარის ყოფით და პროლეტარული შეთვისებით. ამ მხრით კავკასიის სოციალდემოკრატია განსხვავდება რუსეთისაგან. მართალია აქაც და იქაც პარტიაში მრავლათ შემოვიდა წვრილი ბურჟუაზია, მარა წვრილი ბურჟუაზია სხვა და სხვა გვარი, აქ წვრილი-ბურჟუაზია—„ხალხი“ (გლეხობა), იქ წვრილი-ბურჟუაზია—სარდალი (ინტელი-

გენცია). ამიტომ ჩვენი ორგანიზაცია შეიქნა ხალხური, დემოკრატიული, რუსეთის კილენერლური, ინტელიგენტური. ამ ორი გარემოებისაგან გამომდინარეობს ორი სხვა და სხვა მიზანი. აქ ორგანიზაციის საძირკველი გამოსაცვალნი აღარ არის, ის ნამდვილი პროლეტარულია, საჭიროა მხოლოდ ამ საძირკველზე აშენდეს მაგარი სოციალდემოკრატიული კედელი, რუსეთში კი საჭიროა გამოიცვალოს ორგანიზაციის თვით საძირკველი, ის ჩამოერთვას ინტელიგენტის და გადაეცეს პროლეტარიატს. პირველი მიზნის მიღწევა შეიძლება მარტო ტაქტიკის გამოცვლით. ჩვენი საჭირობოროტო კითხვა ტაქტიკური კითხვაა, მეორე მიზნის მიღწევა კი შეიძლება ორგანიზაციის გამოცვლით, რუსეთის საჭირობოროტო კითხვა ორგანიზაციური კითხვაა, რასაც ზედ ერთვის ტაქტიკური კითხვაც. განვიხილოთ ეს ორი მიმდინარეობა ცალ-ცალკე.

როგორც მოვიხსენიეთ, კავკასიის ს. დ. ორგანიზაციაში პროლეტარიატთან ერთად შევიდა გლეხობა და აქა-იქ ქალაქის წვრილი ბურჟუაზიაც. ორგანიზაციის პატრონია პროლეტარიატი, სხვები კი მისი სტუმარი, მისი მიმყოლია. მაგრამ სტუმარი რომ მასპინძლად არ გადაიქცეს და მასპინძელი სტუმრად, აუცილებელია ორივემ იცოდეს რასურთ მათ და საით მიდიან. თუ მათი სურვილია მხოლოდ თვითმპყრობელობის დაქცევა და ამ მხრით მიმართავენ მთელ თავის ტაქტიკას, ცხადია ისინი უბრალო დემოკრატებია, ე. ი. ორგანიზაციის პატრონი წვრილი ბურჟუაზიაა და მას ემხრობა პროლეტარიატი. თუ მათი სურვილია არა მარტო თვითმპყრობელობის დაცემა, არამედ ბურჟუაზიული წყობილების გაუქმებაც და ამ მხრით მიმართავენ მთელ თავის ტაქტიკას—ცხადია ისინი სოციალდემოკრატებია, პროლეტარიატის პარტიის ნამდვილი პატრონია, ხოლო წვრილი ბურჟუაზია მას მისდევს და ემხარება. და აი, რამდენათ ჩვენ უკანასკნელ გზას დავადგებით, იმდენათ ჩვენ ვაწარმოებთ საკუთარ, ყველა სხვა პარტიებისაგან განსხვავებულ, პოლიტიკას, იმდენათ ჩვენ ვხდებით სოციალდემოკრატები და ვიმხრობთ სხვა კლასების წევრთ როგორც სოციალდემოკრატთ. თვითმპყრობელობასთან ბრძოლა პროლეტარიატს აერთებს სხვა ოპოზიციურ კლასებთან, ვინაიდან ესენიც ებრძვიან ამ საერთო მტერს. და რადგანაც პროლეტარიატი ამ კლასებზე ნაკლებია რიცხვით, ცხადია, მოსალოდნელია ის მათში გაიღვას და თავისი ნამდვილი სახე დაკარგოს. ეს საშიშარია განსაკუთრებით იქ, სადაც წვრილი ბურჟუაზია ყოველ მხრიდან აწვევა პარტიას და მას გადემოკრატებას უქადის. ამიტომ აქ აუცილებელია იმ ტაქტიკის წამოყენება, რითაც

სოციალდემოკრატია სხვაგვარად დემოკრატიიდან და მათ შორის აშკარა ზღვარს დებს. ეს უკვე შენაძლება ბურჟუაზიულ პარტიებთან ბრძოლაში ჩვენი მოქმედების მათთვის დაპირდაპირებით, მათი კრიტიკაში ჩადგომით და ჩვენი შედეგელობის ქვეშ დაყენებით. ასეთი ტაქტიკა უქვევლია დაფრთხობს შემოხიზნულ წვრილ ბურჟუებს, შეიძლება ესენი კიდევაც გავიდენ პარტიიდან, სამაგიეროთ ასწევს პროლეტარიატის შემოქმედებას, მის ენერჯიას და თვითცნობიერებას, განამტკიცებს სოციალდემოკრატიაში მის გეგემონიას (უფროსობას). ვინც მას მიეკედლება—მიეკედლება არა როგორც დემოკრატია, არამედ როგორც სოციალდემოკრატია და ის მას გაქირებაშიაც შერჩება. თუ პარტიაში პროლეტარიატია გაბატონებული და ის თავის კლასიურ პოლიტიკას აწარმოებს,—ადვილათ მოახერხებს გარეშე ელემენტის მიღებას და თავის არსებაში გადახარშვას. გერმანიის სოციალდემოკრატიაში დიდძალი წვრილი ბურჟუაზიაა, მარა ეს მისთვის დიდ განსაცდელს არ წარმოადგენს, რადგანაც მისი მთავარი ძალა, მისი გული შეკავშირებული პროლეტარიატია და უკანასკნელ მსჯავრს პარტიის თვითეულ მოვლენას ის სდებს. აი სწორეა ასეთი გული, ასეთი საძირკველი უნდა შევქნათ ჩვენც ჩვენს პარტიაში.

რა როლს ითამაშებს ამ პროცესში გლეხობაც მისი როლი აქ ერთად-ერთია: ის უნდა მიყვებს პროლეტარიატს, დაემორჩილოს მის ორგანიზაციას. ის არც მის წინ უნდა მიდიოდეს, არც მის გვერდით, ის მას უკან უნდა მისდევდეს და ზურგს უმაგრებდეს. და ეს მით უფრო ადვილია ჩვენში, რომ გლეხობა უკვე მიეჩვია ქალაქის მუშათა მეთაურობას, მისი წინამძღოლობით მოძრაობას. ამით დაითესა ერთნაირი პარტიული ტრადიცია, ტრადიცია პროლეტარიატის მოწინავეობისა და მის ღრმის ქვეშ დგომისა. ამიერიდან ღარიბი გლეხობა იძულებულია ან სრულიად გავიდეს პოლიტიკური ასპარეზიდან, ან თავი შეაფაროს სოციალდემოკრატისა, სხვა პარტიებს ის ვეღარ გაყვება.

ამნაირათ, ჩვენი საჭირობოროტო კითხვაა არა პარტიის კარების გაღება, ის უკვე საკმაოთ ღიაა, არამედ პარტიის გაღრმავება, სოციალისტური შეგნების გაფართოვება, ჩვენი პროგრამა-მაქსიმუმის წინ წამოყენება და ასე პროლეტარიატის პარტია წმინდა სოციალდემოკრატიულ პარტიათ გადაიქცევა.

სულ სხვაა რუსეთში. აქ სადაო კითხვათ არის გადაქცეული ის, რაც ჩვენში უღაოთ არის აღიარებული*), სახელდობრ პარტიაში პროლეტარია-

*) მართალია ჩვენებური „მეუზრავლესენი“ დიდათ დაობენ, მარა მათ არავითარი წილადი არ აქვთ და მათი ხმაც რჩება ხმათ მლაღადებლისა.

ტის შემოშვება და მისთვის მეთაურობის მინიჭება. იქ პარტია ხელში ჩაიგდო ინტელიგენციამ და იქიდან მუშებს ჯოხით ერეკება. მართალია აქ პარტიის იდეური გავლენა დიდია, მის ფურცლებს, მის მოთხოვნებებს დიდათ ეტანებიან, მაგრამ მისი ორგანიზაციური გავლენა კი მცირეა; მოწინავე პროლეტარიატი აზროვნობს პარტიასთან ერთად, ხოლო მოქმედებს კი მისგან დამოუკიდებლად. იქ ორგანიზაციის მოწოდება ხშირად რჩება უშედეგოთ, სამაგიეროდ სრულიად მოუწოდებლად დიდი მოძრაობა იწყება. საკმარისია გავიხსენოთ ოდესის უკანასკნელი ამბები*). როცა ჩვენმა ორგანიზაციამ საერთო გაფიცვა გამოაცხადა, არც ერთი ფაბრიკა არ გაჩერებულა, რამოდენიმე ხნის შემდეგ კი პერესიპას მუშებმა თვითონ დაიწყეს გაფიცვა და აი ეს გაფიცვა სრულიად მოულოდნელად გადაიქცა აჯანყებათ. ერთი სიტყვით ორგანიზაცია დაშორებულია მუშებისაგან და მუშები ორგანიზაციისაგან. ისინი პარტიაში არ შედიან, მათ აქ არავითარი ხმა არა აქვს, მათ უცქერიან როგორც უწლოვანთ, მორჩილთ, რომელთაც არაფერი ეკითხება. ამიტომ ჩვენს პარტიას ისინი უყურებენ არა როგორც თავის პარტიას, არამედ როგორც სხვისას, რომლის მიზანია მუშების დახმარება. ეს ასე ვთქვათ საქველმოქმედო დაწესებულებაა, მუშათა მოყვარულთა ორგანიზაცია და მეტი არაფერი. აირას სწერს ორგან. კომისიის წევრი ერთ თავის უკანასკნელ წერილში: „უეჭველია, რომ მოძრაობა სწრაფად იზრდება და დებულობს უფრო და უფრო გარკვეულ პოლიტიკურ ხასიათს. წმინდა პოლიტიკური გაფიცვა იყო ნიკოლაევში. ასეთი ხასიათის იყო ოდესის ამბებიც. მაგრამ როგორც ყოველთვის ახლაც ჩვენ ორგანიზაციებს მოძრაობის ფორმაზე ნაკლები გავლენა ქონდა. ნიკოლაევში გაფიცვა მოხდა ორგანიზაციის სრულიად გარეშე. ოდესაში დამწყებნი იყვენ მუშათა დებუტატთა კრება. ამ კრებას დაესწრო ჩვენი ორგანიზაცია და მის გადაწყვეტილებაზე იქონია გავლენა, მარა აშკარა იყო, რომ ხალხი თავის ლოზუნგებს ელოდა არა ორგანიზაციიდან, არამედ თავის მიერ არჩეულ დებუტატებისაგან, ის მისდევდა არა ორგანიზაციას, არამედ თავის დებუტატებს. ხალხმა იცის, რომ ორგანიზაცია ეხმარება მას გარეშემო მომხდარი ამბების შეგნებაში; მუშები გვთხოვენ დახმარებას (ლიტერატურა, იარაღი, ფული და სხ.), მარა თავის პირდაპირ წინამძღოლთ მასსა ეძებს და პოულობს თავის შორის. ის მიდის თავის დაქვრივ დებუტატების განსათავისუფლებლად, ამტვრევს უჩასტკებს, მოითხოვს პოლიციისაგან მათ გაშვებას, ხოლო

*) ეს წერილი დაწერილია ამ სამი თვის წინეთ.

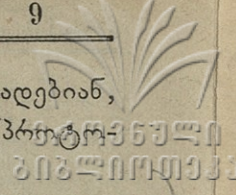
პარტიის წევრთა დაქვრას და ორგანიზაციის ჩაგარდნას ის გულგრილად უყურებს. და ასე რაც უფრო ვითარდება მოძრაობა, მით აშკარადდება, რამდენათ ჩვენ შორს ვართ მასსისაგან, რამდენათ მოკლებული ვართ მასზე ორგანიზაციურ გავლენას, რამდენათ უცხოა მისთვის ის აზრი, რომ ს. დ. მ. პარტია მისი საკუთარი პარტიაა“.

ამ წერილიდან ნათლად სჩანს რუსეთის ორგანიზაციების სიდუხჭირე. „უმრავლესობის“ მთავარი შეცდომა იმაშია, რომ მან ეს სიდუხჭირე არა თუ ვერ შეიგნო, არამედ ის ღირსებათ გამოაცხადა და ეს პროლეტარიატის პარტიიდან გამოორეკა მოვალეობათ აღიარა. და აი „უმცირესობა“ მუშაობს პარტიის ამ მდგომარეობისაგან გამოსაყვანათ, პარტიის კარების უფრო ფართეთ გასაღებათ და სოციალდემოკრატიული პარტიის პროლატარიატის პარტიათ გადასაქცევათ.

რატომ ასე დახშეს რუსის ამხანაგებმა პარტიის კარები და „მეუმრავლესენი“ ახლაც ახშობენ? ამის დასასაბუთებლათ ისინი ასახელებენ შემდეგ მოსახრებას: მუშა პარტიაში შემოიტანს ოპორტიუნისმს, ამიტომ ის მხედველობის ქვეშ უნდა გვყავდეს და სანამ სრულიად შეგნებულ სოციალდემოკრატთ არ გახდება—პარტიაში არ უნდა შემოვიყვანოთო.

მუშა ოპორტიუნისტია! მართალია ეს? ოპორტიუნისმი იმ ოპოზიციური კლასის თვისება, რომელიც ორქოფულ მდგომარეობაშია, ხან არსებული წყობილებიდან გამოეღის ხსნას, ხან მისი წინააღმდეგია. ასეთი კლასია წვრილი ბურჟუაზია და იქიდან გამოდიან სოციალდემოკრატიის ცნობილი ოპორტიუნისტები ევროპაში (ბერნშტაინი, ჟორესი, ტიურატი და სხ.), პროლეტარიატი კი თავის მდგომარეობით რევოლიუციური კლასია, ის მთელი თავისი არსებობით არსებული წყობილების მტერია, მისი თვისებაა რევოლიუცია. და თუ მისი რომელიმე წევრი ოპორტიუნისტობას იჩენს—ეს აიხსნება მისი პირადი დაბნეულობით და არა კლასიური მდგომარეობით. ამიტომ მისი პარტიაში შემოსვლა ნიშნავს რევოლიუციონერის შემოსვლას და თუ ის თავიდანვე შეგნებული მებრძოლი არ არის, პარტიაში, თვით ბრძოლის პროცესით, ის თანდათან ცნობიერდება და თავის კლასიურ პოლიტიკას ადვილად ადგება. სულ სხვაა ინტელიგენტი. აი ის ბუნებრივი, თავისი კლასიური მდგომარეობით ოპორტიუნისტია, ის პარტიის ბრძოლას ადვილად ვერ უძლებს, მისი სათუთი ნერვები პროლეტარიატის „მოუხეშავობას ვერ იტანს და თანდათან მარჯვნივ, შემარბივებელ ტაქტიკისაკენ იხრება. ამიტომ ინტელიგენტი დიდათ განვითარე-

ბული უნდა იყოს პარტიულ ლიტერატურაში, მარქსიზმი ძვალ და რბილში უნდა ქონდეს გამჯდარი, რომ პარტიას ბოლომდის შერჩეს, პროლეტარიატის მუდმივი თანამგზავრი გახდეს. ამით აიხსნება ის, რომ ლასალის დაარსებულ „გერმანიის საერთო მუშათა კავშირის“ წესდებით მის წევრათ შესვლა დაუბრკალებლივ შეეძლო მუშას, საკმარისი იყო მისი ასეთი სურვილის გამოცხადება, ხოლო არა-მუშის მიღება კი დამოკიდებული იყო მთავარ-გამგეობაზე, რომელიც წინდაწინ კრებდა ცნობებს კანდიდატის შესახებ. მუშას ინტელიგენციით შკოლა არ გაუვლია, რომ სოციალდემოკრატიული მოძღვრება წიგნებიდან შეითვისოს. მისი მრავალი მასწავლებელი ცხოვრება და რამდენათაც მის ბრძოლაში მონაწილეობას იღებს—იმდენათ ის ცნობიერდება. მას წიგნაკი კი არა მისი მდგომარეობა ატანს ძალას სოციალდემოკრატი გახდეს, საჭიროა მხოლოდ ის ამის შესაფერ-წრეში მოხვდეს. ასეთი წრეა მთელი ჩვენი პარტია.

„უმრავლესენი“ ამბობენ, მუშა სანამ ის დასრულებული სოციალდემოკრატი არ შეიქნება—პარტიაში ნუ შამოაუშვებთ და გადამჭრელ ხმას ნუ მივსცემთო. ჩვენ ვამბობთ ის რომ ნამდვილი სოციალდემოკრატი შეიქნეს საჭიროა პარტიაში შემოვიღო. პარტიის ბრძოლაში ჩაერიოს და ასე თანდათან გასოციალდემოკრატიდეს. აი რა თქვა ბებელმა 1891 წ. პარტიის ერთგუტის კრებაზე ამის შესახებ: „რომელ ჩვენგანს შეუძლია თქვას, პირველი დღიდანვე სრული შეგნებული სოციალდემოკრატი ვიყავით? და აი, მოდიან ოპოზიციის წევრები და ჩვენი პარტიის მილიონ ნახევარ ხმას დასცინიან, ესენი სოციალდემოკრატები არ არიან, შეგნებული და საბოლოოდ მიზნის მკოდნე ამათში მხოლოდ უმცირესობა არისო. აუერბახმა დღეს დილით ეს კლდე უფრო მკაცრათ გამოთქვა. მე გკითხავთ, როგორ გნებავთ მიაღწიოთ იმ მიზანს, რომელიც დღეს აუერბახმა სამართლიანათ დავვისახა, თუ თქვენ მასას არ მოიმხრობთ? ფიქრობთ დაიპყრათ საზოგადოება და სახელმწიფო იმ შედარებით პატარა რიცხვით, რომელნიც საფუძვლიანათ შეგნებულნი არიან? ეს ხომ სრულიად შეუძლებელია. თუ ასე ფიქრობთ გიყი ყოფილხართ. ჩვენ ვიმხრობთ მასას იმით, რომ ვცდილობთ თვითეულს ხელი ჩავკიდოთ. ჩვენ მას ხელს ვკიდებთ პირველათ ერთ თითზე, შემდეგ კი მას ისე მოსდის, როგორც მოუვიდა ეშმაკს თავის ცალი თითის გამწვდენელს, ე. ი. ჩვენ თითიდან გადავდივართ ხელზე, ხელიდან ტანზე და ასე ერთიანათ ვიპყრობთ. ამ გზით მოწინააღმდეგე გვიხდება ერთგული, თავდადებული მომხრე, რომელიც თავის მხრით კიდევ მომხრეებს

შეიძენს. ადამიანები მზა-მზარეულათ არ იბადებიან, როგორც მინერვა იუპიტერის თავიდან“ (პროტოკოლები გვ. 164).

და აი, „უმრავლესენი“ გაიძახიან სანამ მუშა მზა-მზარეულათ, ერთ მშვენიერ დღეს სრულ სოციალდემოკრატებათ არ მოგვევლინება, მანამდის მისთვის პარტიის კარები დახშულიაო. ეს წმინდა სექტანტური შეხედულობაა და, რასაკვირველია, მათი გამოგონება არ არის. ყოველგან მუშათა პარტიის აღორძინების წინა ხანებში ასეთი სექტანტური აზრები იყო გამეფებული და თავის სექტაში არავის დებულობდენ თუ არა კარგ ნაცნობს. მაგრამ როგორც კი მოძრაობა ფართოვდება, მუშახალხი პოლიტიკურ ასპარეზზე გამოდის, ეს ვიწრო ორგანიზაცია მას წინ ელობება და ხდება ორში ერთი: ან მოძრაობა არღვევს ორგანიზაციას და შეიგნით შედიან, ან მოძრაობა ვითარდება ორგანიზაციის გარეშე და დგება ახალი პარტია. ევროპის უმრავლეს ადგილებში მოხდა პირველი, ამოძრავებული პროლეტარიატი დაეპატრონა ორგანიზაციას და სექტა პარტიათ აქცია. და ეს იმიტომ რომ სექტის ქურუმები უმთავრესათ თვით მუშები იყვენ, ესენი ამაღლდენ თავის კლასზე და მას მაღლიდან მედიდურათ დაყურებდენ. მაგრამ იმდენი პროლეტარული ალლო მაინც კი შერჩათ, რომ დროს მოთხოვნილება შეეგნოთ და გუშინდელ ვიგინდარასთვის ძალა-უნებურათ ადგილი დაეთმოთ. უარეს მდგომარეობაში იმყოფება დღეს ჩვენი პარტია რუსეთში. აქ სექტის ქურუმებია არა მუშები, არამედ ინტელიგენტები, რომელთაც საზოგადოებრივი კავშირი არა აქვთ პროლეტარიატთან და, მაშასადამე, არც პროლეტარული ალლო მოეპოვებათ. ისინი ფხიზლათ დარაჯობენ თავის ტრაპეზს და ახირებულათ არავის იკარებენ. და თუ ამ მიმდინარეობამ გაიმარჯვა, თუ „უმრავლესობა“ გაბატონდა, მუშათა მოძრაობა ჩვენი პარტიის გარეშე განვითარდება, თავის საკუთარ კალაპოტს გაიკეთებს.

ამნაირათ, პარტიის კარების გაღება, პარტიაში მებრძოლი პროლეტარიატის შეყვანა და შიგ მისი გეგემონიის აღიარება—აი რა იხსნის პარტიას რუსეთში ინტელიგენტთა ბატონობისაგან, მუშათა დაშორებისაგან. იქ დღეს ეს არის მთავარი საჭირობოროტო კითხვა და ვინც ამ მხრით მუშაობს—მუშაობს პროლეტარული პარტიის მერმისისათვის.

გავათავეთ. როგორც დავინახეთ, რუსეთის სოციალდემოკრატიული მუშათა პარტია კიდევ დიდ მუშაობას საჭიროებს, რომ ის შეიქმნას მართლა მუშათა პარტია, მართლა სოციალდემოკრატი. პარტიის მკვიდრ ნიადაგზე აგება როგორც ორგანიზა-

ციურათ ისე ტაქტიკურათ—დღევანდელი ჩვენი სა-
ჭირობორღოთ კითხვაა, რომლის გადაჭრაზე დამო-
კიდებულთა პარტიის მერმისი.

პროლეტარული ტაქტიკა ჩვენში, პროლეტარული
ორგანიზაცია (და ტაქტიკა) რუსეთში—აი
საითკენ ვაქცევთ ამხანაგთა ყურადღებას, აი რა
უნდა დავაწეროთ ჩვენს პარტიულ დროშას!

სომხს-თათართა სოცია-ქლეტა.

ავერ ნახევარ ჩელიწადზე მეტია, რაც თათრებს
და სომხებს შორის კავკასიის სხვადასხვა ადგილებში
ატყენილია უმწიფადო სოცია-ქლეტა, რომელსაც ასობით
და ათასობით მიაქვს მსხვერპლი, თავზარს სცემს და-
ნარჩენ მცხოვრებთ და საშინლათ აფერხებს რევოლუ-
ციურ მოძრაობას კავკასიაში.

საიდან წარმოსდგება ეს სოცია-ქლეტა? რით აის-
ნება, რომ სომხის მუშა, მაგალითათ, რომელიც ისეთ-
სავე ეკონომიურ პირობებში ცხოვრობს და ისეთივე
სოციალურ-ეკონომიური ინტერესები აქვს, როგორც
თათრის მუშას, ასე ადვილათ იმეტებს და თფის ეს-
რის თავის ძმას; რით აისნება, რომ თათრის და სომ-
ხის გლეხები, რომლებიც მთელი საუკუნეებით ერთმან-
თის გვერდით ცხოვრობენ და ერთნაირათ შევიწროებუ-
ლი არიან თვითმპყრობელ მტარვლებსაგან, ახლა საომ-
რათ დაკარგულან ერთმანეთის წინააღმდეგ, იკლებენ და
წავავენ მთელ სოფლებს და აწიოკებენ მწინააღმდეგის
ცოდ-შვიდს. სომხს-თათართა სოცია-ქლეტას ჩვეულებ-
ბრივ სხნაან თვითმპყრობელ მთავრობის პოლიტიკით,
რომელსაც მიზნათ აქვს ერთი ხელის შეკრება მთისა
და ერთი შორის მტრობა-შუღლის დათესვით ჩაქრის
ხელის უკმაყოფილება. რუსეთის მთავრობის ხელში
რომ ერთი ერის შეკრება მისევეს პოლიტიკას განს-
კუთრებული ფასი და მნიშვნელობა აქვს, ეს რა თქმა
უნდა, ყოველ ეჭვს ვარეშა ვეკლასავას, ვინც კი რუ-
სეთის პოლიტიკურ ცხოვრებას თავს-ყურს ადევნებს.
მაგრამ ერთი ვიკითხოთ, ნუ თუ მთავრობისათვის საკ-
მათ იშვოთ ათიოდ-ათიოდე მარჯვე აკტიტორი, მი-
ანდოს მათ ერთი ხელის შეკრება მისევეს,—მაგალი-
თათ რუსების ამხედრება ქართველებზე, ქართველების
სომხებზე და სხ.,—ჯო, ნუ თუ ეს საკმათ, რომ ამ
ხელის შორის სოცია-ქლეტა ატყდეს? რასაკვირველია,
არა! ეს რომ ასე ყოფილიყო, მაშინ ხომ რუსეთის რე-
ვოლუციის ბედი უნდა გამოგვეტონა. თვითმპყრობე-
ლობას რომ თავისი პოლიტიკით ვეკლას ერების ერთმან-
ნეთზე გადაკიდება შეძლებდა, ამით ის ერთნაირათ ვა-
გვიქარწყლებდა ყოველ იმედს ჩაგრულ კლასთა და ხელ-
თაგან უკეთესი ცხოვრების მოპოებისას. საბედნიეროთ
ეს ასე არ არის. არის პირობები, რომლებთანაც თვით-
მპყრობელობის პოლიტიკა უძღვრის; არის პირობები,

როცა ეს პოლიტიკა სულ წინააღმდეგ შედეგებს იწვევს.
მაშასადამე, მარტო მისევეს საკმათ არ ვართ სოცია-ქლე-
ტის დასწევებათ. საჭიროა კიდევ ერთი, და როგორც
ქვევით დავინახავთ, თავი და თავი მიხეცი სოცია-ქლე-
ტის გამოსწევებათ.

თუ დაუგვირდებით სომხს-თათართა ურთიერთობას
სოცია-ქლეტის დაწევაზე, თქვენ გავაცხებთ ამ ერე-
ბის ერთმანეთისაგან განკეცობას; სომხები და თათრები
ვევლებს ერთმანეთში არეული არიან, მათი სოფლები
ერთი მეორის გვერდით იმეფობს, მუშები თავმეორადი
არაიან ერთ და იმავე უბნებში, და ვეკლას ამის მიხე-
დავით მათ შორის თითქო უფსრული იფის გათხრადი
გაუკლავი კედელი იფის ამართული. აიღეთ თათრის და
სომხის გლეხები; მათი მდგომარეობა, მათი ინტერესები
მთლათ ერთნაირია, ვეკლასი ერთ ტაფაში იწვიან, და
ამის მიხედვით ისე უტყვენ ერთმანეთს, როგორც
სრულიათ უცხოებს, ჩვეულებრივი მეზობლური ვრძი-
ბები მეტათ სუსტია მათ შორის, ან-და სრულიათაც არა
აქვთ. საიდან წარმოსდგა ეს? ეს იქიდან წარმოსდგა,
რომ სომხის მუშები, განსაკუთრებით კი სომხის გლე-
ხები გაუდენთილი იყვენ ნაციონალისტური აზრებით,
ნაციონალისტური ფსიხოლოგიით, რასაკვირველია სო-
მხს ნაციონალისტთა პრეპარატის მექსებით. ცნობილია,
რომ ვეკლას ქვეყნებისა და ერების ბურჟუაზია ყოველ-
თვის ცდილობს ხელის ვეკლას კლასები თავის იდეო-
ლოგიას დაუმორჩილოს, თავისი გვერდით კლასიური
ინტერესები მთელი ერის ინტერესებთ გამოაცხადოს
და ამ ინტერესების გამარჯვებისათვის ამ ბრძოლაში,
რაც შეიძლება მთელი ერთ ჩაითრიოს. ასეთი მიზანი
დაიყენა წინ სომხის ბურჟუაზიამაც. ეს მით უფრო
ადვილათ შეეძლო მოქმედებისა მას, რომ სომხის ერთ
დამორჩილებული იყო. სომხის ბურჟუაზიის იდეოლო-
გები—ნაციონალისტური პარტიები—ცდილობენ, რომ
სომხის ბურჟუაზიის შევიწროება, რომელსაც თვით-
მპყრობელობის დროს უფლება-მოსილ ბურჟუაზიასთან
შეტაკება იწვევს, ეროვნულ შევიწროებათ წარმოეგბე-
ნათ, ამისათვის კი ცდილობდენ წინ წამოეყენებინათ და
განსაკუთრებული ყურადღება მიექცინათ თავიანთ „საერთო“
საჭიროებებზე, ბრძოლა გამოეცხადებინათ ერის სიმთე-
ლის, დედა-ენის, სარწმუნოების და სხვა ამისთანების
დასაცხვლათ. სომხის ნაციონალისტებს მრავალჯერა
პირობები უწებდა სეფს და უადვილებდა საქმეს: სომ-
ხის პრელეტარიატის სუსტი განვითარება, სომხების
მხედური ქლეტა ცხინალეთში და სხ. მართლაც, როცა
პრელეტარიატს, ხელის დაბად ნაწილებს თავიანთი
კლასიური ინტერესები ვერ კიდევ არ შეეგნიათ, როცა
ლოზუნგს—„ვეკლას ქვეყნის პრელეტარებო, შეერთდით“
—ვერ კიდევ შექა არ მღოფუნია ისევე მასისათვის,
მაშინ ნაციონალისტებისათვის ადვილია ვეკლას კლასების
გვერდით ერთგული თავისუფლების იდეის გარშეცხვ.

მით უფრო, რომ სომეხ-თათართა მწვავე შეტაკების წუთებში ხანდახან მართლაც ქრებოდა სოფელ კლასთა განსხვავება. უფროდ ეხ, ერთი ადგილი, სომეხებს იმ შეტაკებას უნერგავდა, რომ სომხის ერთ სრულიად ერთგვარი ხალხია, მოკლებული უფროდ კლასიურ დანაწილებას.

ასე იყო სომეხების საქმე.

იმევე ერთგვარი განკერძოების გზას დადგენ თათრები, თათრის ბურჟუაზია, რომელიც ისტორიულ ანტიკონსტანტინოპოლის ბურჟუაზიაზე კარგა გვიან გამოვიდა. ტობინბაშევი, ადაევები და ძინი მათნი, მათი ბრძანებები „განში“ და „გეიტი“ აჩვენებთ იმასვე ხაზად, რასაც სომეხების დროშისტიები, ე. ი. უკანასკნელ ხანებში ძლიერ ნაციონალისტურ ბრძანებებს ეწოდებოდა იმ აზრით, რომ თათრის ყველა კლასები ჩაკრით თათრის ბურჟუაზიის ბრძანებაში, რომელსაც თავისი ინტერესები აგრეთვე მთელი ერის ინტერესებით გამოქმნდა. ამ აზრით ისინი, მაგალ., გუგუშვილი უნერგავდნ თათრებს სრულიად დრო მტკმულ პანისლამიზმის იდეას, რომ ამით ხალხის ფანტიზმი გაეფიქრებოდა და მერე ეს ხალხი თავისი კლასიური მიზნის მიხედვით იარაღით ემხროდა. თათრისა და სომხის ბურჟუაზიის შეტაკება აუცილებელი შეიქნა; ეს გამოდინარობდა იმევე ერის ბურჟუაზიის ეკონომიურ ინტერესებიდან; ბურჟუაზიული პარტიები ეცადნ ჩაებათ ამ ბრძანებაში შექმნილი მთელი ერთი.

ასეთი იყო საქმის ვითარება სოციალ-დემოკრატიულ ნადავლი ბრძანებისათვის, როგორც ვხედავთ, სრულიად მხით იყო: სოფელ ბრძანების ფორმა დამოკიდებული იყო ამ ერების კულტურულ განვითარებაზე, და აგრეთვე თვითმხერობელობის პოლიტიკაზე.

თვითმხერობელობა, რომელიც გაფანტებით ადევნებს თავს-უფროს ყველა ისეთ შემთხვევებს, როცა კი თავისი საქმის განხრეხვას მახერხებს, როცა მისკენ მოქმედი მუშტი შეუძლია თავისი მტრისკენ მიმართოს, რასაკვირველია, ხელიდან არ გაუშვებდა ასეთ მარჯვე შემთხვევას. აქ მას ბევრი მუშაობა არ ჭირდება. რი-სამი ავითატორი, ჩუმათ იარაღების დარბება და სოციალ-დემოკრატიულ განხლებულა. სწორეთ ასე მისდა პირველი ფლექს-სოციალ ბაქში. ახლ-ახლ სოციალ-დემოკრატიის დროს მთავრობის რელი სულ უფრო და უფრო მტრდება, სამაგიეროთ პირველ ადგილს იჭერს ეროვნული შურისძიება. ნაციონალისტები სშირთ ცდილობენ გამოიწვიონ სოციალ-დემოკრატი ახლ-ახლ ადგილებში წინანდელო მსხვერპლის შურისძიებლათ. სეურადლებოა, რომ სოციალ-დემოკრატი უფროდ თავის ქალაქებში იწყება, ე. ი. სს-შვალ და წერილ ბურჟუაზიაში, რომელიც ყველაზე უფრო თავგამოდებული დემოკრატი ერთგვარი თავისუფლებისა.

ასეთია სომეხ-თათართა სოციალ-დემოკრატიის პირობები

და მიხეხები. ნათქვამიდანაც აშკარაა, თუ რა სსშვალ-ბით შეიძლება ასეთი სოციალ-დემოკრატიის მისხობა. პირველი სსშვალ-ბობა — განთავისუფლებულ იქნეს სოციალ-დემოკრატი და ხალხის დანადი ნაწილები როგორც თათრ, ისე სომეხ ბურჟუაზიის იდეურ ვაფლენისგან. ეს ფრად აჩვენებთ და უმხლდებელსი სსშვალ სოციალ-დემოკრატიისა; აუცილებლათ სსშვალ რაც შეიძლება ვაფლოეროთ და ვაფანტოეროთ ავითატორ-პრეზანდან ვრონული მოძრობის წინანდეკ; აუცილებლათ სსშვალ დავანსოთ სომეხ-თათრ მუშებს და კლესებს, რომ ისინი დღეს იბრძვიან არა თავისთა, არამედ ბურჟუაზიის ინტერესებისათვის, რომ ნამდვილი მათი ინტერესები თხოულობს არა ერთმანეთის ფლექს, არამედ, პირ-იქით, შეერთებას ბურჟუაზიის წინანდეკ სამბოფლათ; ერთი სიტუვით, აუცილებლათ სსშვალ დავანსოთ, რომ მხოლოთ სოციალ-დემოკრატიის პარტიას შეუძლია ვასღეს მათი კლასიური ინტერესების ნამდვილი დამცველი.

მეორე სსშვალ-ბობა, რასაკვირველია, თვითმხერობელობისთან ბრძანა, ბრძანა ერთი ერის მეორე ხე მისევის და „თავის ნებაზე მიშვების“ პოლიტიკასთან. ჩვენ უნდა მოვიდოთ რაც შეიძლება ენერგიული ზომები (მიტინგები, დემონსტრაციები, სეფოკლათო გაფიცვები და სხ.), რომ მთავრობას ხელი აკლებინოთ ერთგვარ მტრობა-შუღლის გამწვავებაზე და დაუფლებლო შევა-წვევითოთ სოციალ-დემოკრატი.

ასეთია ჩვენი მოვალეობა.

ერთხელ კადევ ადვინაშვით დიდმნიშვნელობას და დაუფლებლო სსშვალ-ბობას სომხის და თათრის ნაციონალისტების წინანდეკ ბრძანისა, რომელსეც დამოკიდებული იქნება კავკასიის პრეფლექტორატის ვადლოერება და მისი ბრძანის წარმეტება.

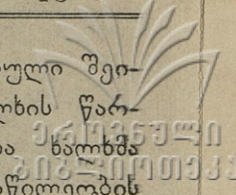
ზინაური მიმონილვა.

დაახლოებით სამი თვის წინეთ „დიდებულმა“ რუსეთმა „საპატრიო“ ზავი ჩამოაგლო იაპონიასთან. განთავისუფლოდა თუ არა ამ საშიშ ვარემე მტრისაგან, საზიზლარმა თვითმპრობელობამ მთელი თავის ძლიერებით იერიში მიიტანა თავის მრავალრიცხოვან შინაგან მტერზე. სიკვდილით დასჯა, ემფოტები, სამხედრო წესები და ეგზეკუციები ჩვეულებრივ მოვლენათ გადაიქცა. ეს ახალი ხანა ჩვენში, კავკასიაში, იწყება 29 აგვისტოდან. რეაქციამ საშიშარი, სასტიკი სახე მიიღო: ქალაქის თვითმართველობის შენობაში, მუშებისა და სხვა ხალხის მშვიდობიან კრებას თავს დაესხა მეფის ჯალათი ყაზახები და უმოწყალოთ თოფები დაუშინა. ასეთმა სასტიკმა ზომებმა, სრულიადც ვერ ჩააქრო ის რევოლუციის ალი, რომელიც ვრცლათ მო-

დვა, როგორც კავკასიის ისე მთელ რუსეთს. პირ-
იქით, მისი მრავალნი ტალღები უფრო ძლიერათ
შეინძრენ და მისი ნაშენებები შორს გაიფანტა. აზო-
ბოქრდა მთელი კავკასია: ვლადიკავკასში მუშებმა
დემონსტრაცია მოახდინეს, რითაც სასტიკი პრო-
ტესტი და უსაზღვრო ზიზღი გამოუცხადეს მთავ-
რობას, თბილისში, გორში, ქიათურაში, სამტრე-
დიაში, გურიაში, ფოთში, სიღნაღში და ხონში
მოხდა საერთო გაფიცვა, შესწყდა ცხოვრების მა-
ჯის ცემა, ყველგან, გარდა თფილისისა, გაფიცვის
დროს გაიმართა მიტინგები (15000 კაცი ხონში),
მაგრამ ამ საერთო პროტესტმა სრულიადაც ვერ
შეაკრთო რეაქცია, ის მთელი თავისი საზიზღარი
ძლიერებით, ურცხვით ეცა გორისა და დუშეთის
მაზრებს და ყველაფრის ცეცხლითა და მახვილით
შემუსვრა იწყო. ასეთ გაჭირვებულ დროს, რო-
გორც ყოველთვის, თვითმპყრობელმა მთავრობამ
ხერხს მიმართა და რომ დაეშალა ხალხისთვის ის
ძლიერი რევოლიუციონური მოძრაობა, რომელიც
მას წალექას უქადოდა, „დათმობის“ პოლიტიკას და-
ადგა და ხალხს „გახრული ძვალი“ გადმოუგდო.
ეს „დათმობის“ პოლიტიკა იმაში გამოიხატა, რომ
სომხებს დაუბრუნა მისგანვე წართმეული მამული
და მთელ კავკასიის კი საჩუქრათ ერობა უძღვნა.
ასეთი წყალობა დიდის აღტაცებით მიიღო სომხის
ბურჟუაზიამ და ნიშნათ სიხარულისა „დროშაის-
ტების“, ვითომდა რევოლიუციონურ, პარტიის წევ-
რებმა* სხვა და სხვა ადგილას ოვაციები გაუმართა
თვითმპყრობელობას. ასეთივე ოვაციები უნდა გაე-
მართათ ვანქის სობოროს გალავანში, მაგრამ აქ კი
ხელი შეუშალა მათ სოციალდემოკრატებმა, რის-
თვისაც ბევრ სოციალდემოკრატს „დროშაისტებ-
მა“ გვერდები ჩამტვრიეს. თვითმპყრობელ მთავ-
რობის „ნაბოძებმა“ ერობამ კი სიხარულის ცრემ-
ლები მოჰგვარა მთელ კავკასიის ბურჟუაზიის და
მათთან ერთათ სხვა და სხვა ყალიბის ნაციონალის-
ტებმა ნაშათ გუნდრუკის კმევა დაუწყესამ, ვითომ-
და ახალ ხანას. „უმრავლესობის“ ფრაქციამ, ჩვე-
ულებრივით, ბოიკოტი გამოუცხადა „ნაწყალობებს“
ნამესტნიკის ერობას, სოციალდემოკრატებმა (უმ-
ცირესობამ) კი სიამოვნებით მიიღო ეს გამოწვევა.
კავკასიის სოციალდემოკრატიულ მუშათა ორგანი-
ზაციების მე-II კონფერენციის რეზოლიუციის თა-
ნახმათ გადაწყვეტილი იყო ესარგებლათ ამ შემ-
თხვევით, ეს „წყალობა“ სააგიტაციო და საპრო-
პაგანდო მასალათ გამოეყენებიათ და ბურჟუაზიულ-
ნაციონალისტურ პარტიების პროგრამისთვის დაე-
პირდაპირებიათ თავიანთი პროგრამა. მართლაც
არჩევნების წინათ აგიტაციების დროს გამწვავებუ-
რი ბრძოლა გაიმართა სხვა და სხვა პარტიებს შო-

რის. გურიაში აირჩიეს შპ დეპუტატი, ყველა სო-
ციალდემოკრატები, სხვა პარტიებს არც ერთი თავ-
ვის კანდიდატი არ წამოუყენებიათ. სენაკის სამაზ-
რო სათათბიროში ექვსი მსხვილი მემამულეთაგან
აირჩიეს ხუთი ავტონომისტი, წვრილმა მემამულე-
ებმა და გლეხებმა სოციალდემოკრატები გაიყვანეს.
ზუგდიდის მაზრაში, სადაც კი სოც. დემოკრატიუ-
ლი ორგანიზაციები იყო, ყველგან დეპუტატებათ
სოციალდემოკრატები აირჩიეს. ფოთში, ხმონებმა
არჩევნები ჩუმათ მოახდინეს, გაიგო თუ არა ეს
ხალხმა უკანონოთ იცნო ასეთი არჩევნები და თა-
ვიანთი დეპუტატები აირჩია. სამაზრო სათათბიროს
თავმჯდომარემ არ დაამტკიცა ისინი. მას მხარი და-
უჭირეს ავტონომისტებმა და საბუთათ ის მოიყვა-
ნეს, რომ ასეთი არჩევნები სავსებით 'ეწინააღმდე-
გება ნამესტნიკის ინსტრუქციასო. სოხუმში, თავად-
აზნაურების, მემამულეების და საერობო კერ-
ძო თათბირი ხალხმა ვებერთელა მიტინგათ გა-
დააკეთა. ამ მოვლენას ხელი შეუწყო შემდეგმა გა-
რემოებამ: ოლქის უფროსის თანამდებობის აღმა-
სრულებელმა ზენჩენკომ, არავის არ დაჰკითხებია
ისე, ადგა და თავმჯდომარის სკამზე წამოსკუბდა
და გამოაცხადა რა მე თავმჯდომარე ვარო, შეუდ-
გა სიის შედგენას. თავად-აზნაურობამ გულგრილათ
შეხედა ზენჩენკოს ასეთ საქციელს და ხმა არ ამო-
ულა, მაგრამ ხალხმა ველარ მოითმინა ასეთი თვით-
ნებობა და „ძირს ზენჩენკო“ იგრილა. ზენჩენკო
სულაც არ შემკრთალა და რაკი ადგილიდან არ
იძროდა, ხალხმა თვითონ მიატოვა დარბაზი და
გავიდა იქვე ახლო ბუღში, სადაც გამართა კრება.
თავად-აზნაურობაც შეშინებული აედევნა მათ. წარ-
მოითქვა მრავალი საგრძნობელი სიტყვები. ხალხის
აღტაცებას საზღვარი არ ჰქონდა. ყაზახები და პო-
ლიციელები მიიმალენ. ბოლოს ხალხმა მიიღო რე-
ზოლიუცია, რომლითაც მოითხოვეს ნამდვილ დე-
მოკრატიულ საფუძველზე დამყარებული ერობა.
კრებამ ერთხმათ მიიღო რეზოლიუცია, რომლითაც
თხოულობდენ თავისუფლებას სიტყვის, ბექდვის,
კრების და სხვ.

თუ როგორ მიდიოდა ჩვენი საარჩევნო კომ-
პანია ამას მშვენიერათ გვიხატავს ქუთაისი-
დან მოსული შემდეგი ცნობები: საარჩევნო კრე-
ბას ხალხი ბლომათ ესწრებოდა. ჩვენი ორატორები
აცნობდენ ხალხს ერობის მნიშვნელობას, აცნობ-
დენ მთავრობის რეფორმატორულ მოქმედებას და
მის პოლიტიკას და ურჩევდენ სოციალდემოკრატე-
ტები წამოეყენებიათ კანდიდატებათ. ყველგან და
ყოველთვის სასტიკი ბრძოლა ხდებოდა სხვა პარ-
ტიებთან, რომლებს პროგრამას სავსებით უპირდა-
პირებდენ ჩვენ პროგრამას და ყველგან და ყოველ-

თვის ჩვენი პროგრამაც და ტაქტიკაც გამარჯვებული გამოდიოდა. ცამეტ, გლეხების, კანდიდატებში ერთის გარდა ყველა ჩვენი გავიდა. ამათგანი ზოგიერთები მთავრობამ არ დაამტკიცა. პარტიული ბრძოლა უფრო გამწვავდა წვრილი გლეხების წარმომადგენლების არჩევის დროს. საარჩევნო კრებას 4—5 ათასი კაცი დაესწრო. მუშებმა იძულებული ჰყვეს თავმჯდომარე (ნაციონალისტი) და მან ყველას ლაპარაკის ნება მისცა. სოციალდემოკრატებმა მოითხოვეს ნამდვილ დემოკრატიულ საფუძველზე დამყარებული ერობის შემოღება და თან განაცხადეს, წინააღმდეგ შემთხვევაში ერობაზე უარს ვაცხადებთო. ნაციონალისტ-ფედერალისტები ამტკიცებდნენ, რომ სულ არარაობას ასეთი ერობა სჯობიაო და თავისი რომ გაეყვანათ მონდომეს ჩვენი კანდიდატების, როგორც ვითომდა უკანონოთ არჩეულების, ხმის წართმევა. მარა აქაც დამარცხდნენ და კუდ-ამოძუებულნი გაიპარნენ დაბაზიდან. დაბაზი ჩვენს სრულ განკარგულებაში დარჩა და კრება მიტინგათ გადავაქციეთ. ბევრი სიტყვა წარმოითქვა ამა თუ იმ პარტიისა და მათთან ჩვენი დამოკიდებულების შესახებ და ბოლოს გამოიტანეს რეზოლიუცია, რომ მთავრობის მიზანია ერობის შემოღებით თავის პოზიცია გაიმყაროს, რომ თვითმპყრობელობის ფარგალში შეუძლებელია დემოკრატიული ერობის არსებობა, რომ ასეთი ერობის შემოღება შესაძლებელია მხოლოდ დემოკრატიულ რესპუბლიკაში, რომ დემოკრატიული რესპუბლიკის დაარსება მხოლოდ დამფუძნებელ კრებას შეუძლია, რომ დამფუძნებელი კრების მოპოება შესაძლებელია მხოლოდ რევოლიუციონური ბრძოლით, აჯანყებით, რომ რევოლიუციონური ჯარის მოწინავე რაზმი პროლეტარიატი და მისი პარტიაა და ყველა ამის მიხედვით კრება უერთდება რ. ს. დ. მ. პ. და იწვევს ყველა მშრომელს პარტიის დროშის ქვეშ აჯანყების მოსახდენათ. იმ შემთხვევაში თუ, როგორც მთავრობას უნდა ისეთი ერობა იქნება შემოღებული, კრება აცხადებს, ჩაშალოს ის ბოიკოტის გამოცხადებით (არ მიიღონ მონაწილეობა არჩევნებში და არ გამოიღონ საერობო გადასახადი). ერთი ორატორის წინადადებით, ყველამ, როგორც ერთი კაცი, ხელი მალლა ასწიეს თანხმობის ნიშნათ და ერთხმათ იგრიალეს „ძირს თვითმპყრობელობა“, „გაუმარჯოს დემოკრატიულ რესპუბლიკასაო“. როცა ამაზე ერთმა ორატორმა შენიშნა, რომ მარტო თვითმპყრობელობის დანგრევა არ კმარა, ჩვენი საბოლოო მიზანი ბურჟუაზიის გაქრობააო, მთელმა ხალხმა ერთხმათ შესძახა: „ძირს ბურჟუაზია, გაუმარჯოს სოციალიზმსო“ და მარსელიეზის სიმღერით ქუჩაში გავიდა.

მეორე დღეს თავმჯდომარე იძულებული შეიქნა კრებიდან გაქცეულიყო, რადგან ხალხის წარმომადგენლები მას სიაში არ შეეტანა და ხალხმა ამაზე უარი განაცხადა არჩევნებში მონაწილეობის მიღებაზე. მიუხედავად ამისა ბოლოს მაინც აირჩიეს დეპუტატები, რომლებშიც 11 სოც. დემოკრატები აღმოჩნდა. შორაპნის მაზრაში ყველა ს.-დემოკრატები აირჩიეს. საგუბერნიო სათათბიროს შესახებ, უდროობის გამო ორგანიზაციამ ვერ მოასწრო ერთი საერთო ტაქტიკის შემუშავება და ამიტომ ქუთაისის მაზრის წარმომადგენლები ვერ დაესწრნენ ამ სათათბირზე იმ დროს, როცა გურულებმა უკვე გამოგზავნეს თავიანთი წარმომადგენლები. მიუხედავად ამისა საგუბერნიო სათათბიროში ჩვენი დეპუტატები უმრავლესობა დარჩა. კრების გახსნისთანავე ჩვენმა დეპუტატებმა მოითხოვეს ფეხზე ადგომით პატივი ეცათ 29 აგვისტოს თფილისში დახრილთა ხსოვნისთვის და მთავრობისათვის უღრმესი ზიზღი გამოეცხადებიათ. კრებამ მიიღო ეს წინადადება. შემდეგ ჩვენმა დეპუტატებმა მოითხოვეს მთავრობის იმ მოხელის მაგიერ, რომელიც კრებაზე იყო და ქართული არ ესმოდა, მოეწვიათ ქართულის მცოდნე. ნაციონალ-ფედერალისტებმა, მიუხედავად თავიანთი ნაციონალისტური ხასიათისა, მხარი არ დაუჭირეს ჩვენ ამ მოთხოვნისთვის, მარა ის მაინც გავიდა. პარტიათა ბრძოლა აქაც ისე მიდიოდა, როგორც წინეთ. იქაც, როგორც სხვაგან, ეს კრება ს.-დემოკრატებმა სააგიტაციო მასალათ გამოიყენეს. ბოლოს ყველა ჩვენმა დეპუტატებმა (19 კაცი) დემონსტრაციულათ დასტოვეს დაბაზი, „ძირს ბურჟუაზია, ძირს ბურჟუაზიული პარტიები“ — იგრიალა ხალხმაც და უკან გამოჰყვა ჩვენ დეპუტატებს.

სილნალის მაზრაში, სოფ. მაჩხაანში სოფლის წარმომადგენლებს გამოეცხადა მთავრობის წარმომადგენელი და დაუწყა რწმუნება, რომ მთავრობას თქვენდა საკეთილოთ უნდა ერობის შემოღებაო. ხალხის წარმომადგენლებმა შესაფერი პასუხი მისცა: „ჩვენ ძალიან კარგათ გვესმის რა აზრითაც უნდა მთავრობას ერობის შემოღება, ამით მას უნდა უფრო მაგრათ გაიდგას ფეხები და უფრო მაგრათ გაძროს ტყავი, ჩვენ ძალიან კარგათ გვესმის რა გვარი ერობა იქნება ჩვენთვის სასარგებლო, ხალხს მთავრობის ერობა არ უნდა, მარა ირჩევს თავისს დეპუტატებს იმ მიზნით, რომ მათ ხმა-მალლა ამცნონ ყველას რას თხოულობს მუშა ხალხიო“. თელავში დეპუტატების უმრავლესობა ს.-დემოკრატები გავიდა. ამ ხანში რეაქციამ სული მოითქვა, ფეხზე დადგა, ძალა მოიკრიბა და გამინგარებული გამოვიდა ბრძოლის ველზე; ჟანდარმ-პოლიციელებ-

ნ ი კ რ დ ლ ო გ ე ბ ი .

† ნიკო კოჩლონაშვილი.

ივლისის დიდი გაფიცვის დროს, ავლაბარში კახათა ლიდან დაეცა ახალგაზდა ამხანაგი ნიკო კოჩლონაშვილი. ეკუთვნოდა იმ ჯგუფს, რომელმაც მაშინ თავს იღვა კახათა და პოლიციელთა დასჯა მეტია-მეტე თავხედობისთვის. კოჩლონაშვილი შეიარაღებული ავლაბრის მოედანზე, ოკოტორჩიკმა შეაჩერა გასაჩხრეკად, პასუხათ მიიღო ნიკოსანს სასიკვდილო ჭრილობა. მაშინ მოკვიდნენ კახაკები და ალით თავი მოსტრეს. ნიკოს ხან მოკლე ცხოვრების ისტორიიდან ნათლად ჩანს თუ რომელი წრიდან იკრიბება დღეს ენი თავდადებული სოციალდემოკრატები. ის დაიბადა 1889 წ. აგ. ბოდბეში, ხუთის წლისას მამა მოუყვდა, 8 წლისა ის ავის სოფლის ორ გლეხს მეძროხეთ დაუდგა, ორი წლის ქმდე თბილისში ჩამოვიდა და თან ჩამოიყვანა ნათესავი აინათლო, რომელსაც ქუჩა-ქუჩა ატარებდა და თხოულობდა. ასე გაატარა სამი წელიწადი. 13 წლისამ შევიდა სახელოსნოში ხელოვნების შესასწავლათ (ფაბრიკის გამკეთებელთან), დაც დარჩა ორ წელს; შემდეგ შევიდა იარაღოვის ზაოდში, ემდეგ ნავთლუნის რკინის ზაოდში, სადაც დარჩა სიკვდილამდე. აი მოკლე მაგრამ მჭკრმტყველური ბიოგრაფია მუშისა. რომლის ველზე გამოზრდილმა ბრძოლის ველზე დალია სუნი. დაუფიქვარი იქნება მისი ხსოვმა ამხანაგთა შორის.

† ბ ლ ი უ მ მ ბ რ გ ი .

ს. ზემო-აგვალაში, თფილისის მაზრისა, ივნისში აღმოჩენილ ასაფეთქებელ ნივთიერებათა ლაბორატორიაში დააქუსაღეს ამხანაგი ბლიუმბერგი, რომელიც პარტიაში ვლადიმერის*) სახელით იყო ცნობილი. მეორე დღესვე მან მექების სატუსაღოში თავი ჩამოიხრჩო.

ტომით ებრაელი და შემოღებულ ოჯახის შვილი ის ვერ 23 წლისამ იქნებოდა. საშუალო განათლება მან დასაყუთ მხრის ერთ-ერთ გიმნაზიაში მიიღო. 1900 წ. ის იუივის უნივერსიტეტში შევიდა საექიმო ფაკულტეტზე. ეს ს დრო იყო, როცა სტუდენტურმა მოძრაობამ მძლავრათ ოკიდა ფეხი ყველა უმაღლეს სასწავლებლებში და მთელი აზოგადოების თანაგრძნობაც მიიპყრო. ამ ზეგავლენას ვერ სცდებოდა ბლიუმბერგი. ბუნებით აღლეებული ის სტუენტურ მოძრაობას გულში მოექცა და ამიტომაც უნივერიტეტის ადმინისტრაციამ ის მალე უკან გამოისტუმრა. ნაევარ წლის შემდეგ ის უკანვე დააბრუნეს, მარა უნივერსიეტის კვლევებ შორის ყოფნა ბედმა დიდხანს მაინც არ არუნა.

ორი თვის შემდეგ, მარტში 1902 წ. ის მოძრაობაში ხალ მონაწილეობისთვის სამუდამოთ დაითხოვეს და თან ამოდენივე თვით კიდევ დაატუსაღეს. მიზეზი ის იყო, რომ ამოდენივე ამხანაგთან ერთათ ის ამზადებდა ასაფეთქებელ ივთიერებას ინსპექციისა და გაფიცვის მოწინააღმდეგე სტუენტების დასაშინებლათ, და სრულიათ შემთხვევით ოთახის, საცა ამზადებდებდნენ, აფეთქება მოხდა.

ამნაირათ ის თავიდანვე მიილტოდა იმ საქმისაკენ, რომელმაც ასე ადრე გაუთხარა სამარე!

უნივერსიტეტში მეძროხლ ამხანაგთა შორის მას საატო ადგილი ეჭირა. მისი ცოცხალი სახე ბევრისთვის მიბაძი გამხდარიყო. პირველათ მუშათა მოძრაობას ის აქ აეცნო. ამ დროს მთელი ქვეყნის ყურადღება მუშათა კლასიკენ იყო მიპყრობილი და მისი თავგანწირული ბრძოლა ევრ მოსწავლე ახალგაზრდას გულს უტოკებდა, თავისკენ წვევდა. ბლიუმბერგიც ერთი ამ ახალგაზრდათაგანი იყო, აუმცა ამ დროს მას კიდევ ვერ მოესწრო სოციალდემოკრაიული პროგრამის შეთვისება. ეს მან საზღვარ-გარეთ შეარულა, საცა სწავლის განსაგრძობათ გაემართა. 2 წელზე ეტი დაყო მან ვენის უნივერსიტეტში, სადაც უმთავრესათ იმიას სწავლობდა და ყუმბარების დამზადების შესასწავლათ მესადინებოდა, რომ საქირებების დროს მთელი თავისი რსება სოციალდემოკრატიულ პარტიისთვის შეეწირა. პე-

*) ნამდვილი სახელი არ ვიცით.

ტერბურგის ამბების შემდეგ ის იანვარში „ისკრის“ რედაქციასთან მიემგზავრება და თვის ძალ-ღონეს პარტიას აწეღის. აქედან რამდენიმე ამხანაგთან ის რუსეთში გამოისტუმრეს. ჩვენი წინადადებით ის თფილისში მოვიდა და ზელო შეუწყო ყუმბარების ლაბორატორიის მოწყობასა, და შემდეგ შიგ მუშაობდა. ის საუკეთესო ქიმიკოსი იყო, და თავის მოქმედების პატარა ხნის განმავლობაშიაც ამ საქმეში დიდი კვალს დასტოვა.

როცა მთავრობის ბნელი ძალები, მცხეთიდან მისულნი, ლაბორატორიაში შეუტყვიდნენ, ის ეცადა აფეთქებას, მარა გვიანდა იყო: თფილისის მეათე საპოლიციო უბნის ზედამხედველმა სანიკიქემ ხელი შეუშალა. ენერგიით სავსე ცეცხლის მფრქვეველი მეძროხლი „ვალდია“ აღარ ჰრის, მარა პროლეტარიატის გამარჯვების იმედით სავსე აჩრდილი მისი ჩვენ წინ დგას და მედგრათ თხოულობს შურის ძიებას! რუსეთის შეგნებული პროლეტარიატი არ დაივიწყებს მის ხსოვნას.

კ ა რ ტ ი ი დ ა ნ .

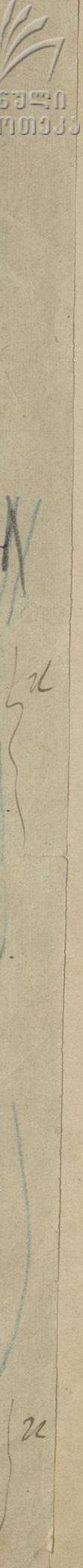
ავგისტოს შუა რიცხვებში მოხდა კავკასიის ს. დ. მუშათა ორგანიზაციების მეორე კონფერენცია, რომელსაც დაესწრო 17 დელეგატი ვადამჭრეული ხმით და ამდენივე სარჩევით. კონფერენციამ მიიღო ახალი საორგანიზაციო წესდება და 17 სხვა და სხვა რეზოლიუცია. ესენი უკვე დაიბეჭდა ცალკე ბროშიურებათ.

ავგისტოში მოხდა ქუთაისის ყველა რაიონთა წარმომადგენელთა კონფერენცია. კონფერენციაში მონაწილეობა მიიღო: ქუთაისმა, ჭიათურამ, ყვირილა-შორაპანმა, სამტრედიამ და ხონმა. კონფერენციამ მიიღო რა მხედველობაში ის, რომ ეგრეთ წოდებულ იმერეთ-სამეგრელოს კომიტეტს უკვე ჩამოშორდა ყველა მისი რაიონები და მიემხრენ „უმცირეზას“, ვარდა ამისა სამეგრელოში მუშაობს არა ის, არაიედ ფოთის ჯგუფი, გადაწყვიტა იმერეთ-სამეგრელოს კომიტეტი გამოცხადდეს ფიქტიურ დაწესებულებათ და დაარსდეს ახალი ქუთაისის კომიტეტი. ეს კომიტეტი შეიცავს რაიონთა წარმომადგენელთ ამ რივათ: ქუთაისის და ჭიათურის რაიონები იჩრევეს ორ-ორს, სამტრედიას, ხონი და ყვირილა-შორაპანი თითოს. შემდეგ ესენი ავსებენ კომიტეტს კოოპტაციით. წესი კომიტეტის მუშაობისა უნდა შეიმუშაოს თვით კომიტეტმა.

უენევაში „ისკრის“ რედაქციამ გამოსცა ჩვენ გაზეთში დაბეჭდილი „უმრავლესობა თუ უმცირესობა“ რუსულათ გადათარგმნილი. ჩვენ მივიღეთ ამავე რედაქციის გამოცემული ქართული წიგნაკი „საერო დამფუძნებელი კრება“ დანისა.

ოქტომბრის პირველ რიცხვებში მოხდა კავკასიის ს. დ. მუშათა ორგანიზაციების წარმომადგენელთა თათბირი შესახებ იმისა, თუ როგორ გაატარონ მეორე კონფერენციის მიერ გადაწყვეტილი ბოიკოტი სალდათობის და გადასახადებისა. კრებამ ერთხმით ბოიკოტის ლოზუნგათ წამოაყენა: გაუქმება სამხედრო წესების და გაძლიერებული დაცვის, გაყვანა კახაკების და ჯარების იმ ადგილებიდან, სადაც ისინი ხალხის მოძრაობის დასათრგუნავათ არის გავზავნილი; თავისუფლება სიტყვის, კრების, ბეჭდვის, გაფიცვის, კავშირების, სფინდილის და ხელმეუხებლობა პირიდანების და ბნისი; მოწვევა დამფუძნებელ კრების, ორი წლის სამსახური სალდათებისათვის (სანამ სალდათობა სრულიად მოისპობოჯეს), ვადა გათავებული სალდათების შინ გაშვება და სხ.

„უმრავლესობის“ ჭიათურის ორგანიზაციამ ერთი საზიხლარი საქმე ჩაიღინა. მან ოთხ ოქტომბრის ფურცელში გამოამყვანა ერთი ჩვენი ამხანაგის ვინაობა, რომელიც აქედან გაექცა პოლიციას და იქ იმალებოდა. აი რას ვკითხულობთ მის ფურცელში: 28 სექტემბრის მღვიმეების რაიონში „მოხდა მეუმცირესეთა კრება ჭიათურის მღვიმეების მ. წ.—ის და ზ. ჩ.—ს მეთაურობით. უკანასკნელ ბელოას თფილისში

„მენაშის“ ფსევდონიმით იცნობენ; ქალაქის გამგეობაში მუშების დახლოების დროს საზოგადოებრივი როლი ითამაშა, რის გამოც იძულებული შეიქმნა თვით მეუმიერესე მუშების ზონისა და წყრომის თფილისიდან ჭიათურაში გამოქცეულა. აი პროვოკაცია, რის მზგავსი ჩვენს პარტიაში ჯერ არ მომხდარა. მთელი ორგანიზაცია ბეკდვით ამჟღავნებს ამხანაგების ინიციალებს და შემდეგ უმატებს ჰსევდონიმს და დახასიათებებს, ე. ი. აგებინებს პოლიციას—ეს და ეს პირი ჭიათურაში იმალეზება. ამ საზოგადოებრივ პროვოკაციას მოუმრავლესეებმა საზოგადოებრივი ცილისცამებაც მიაყოლეს, ვითომ „მენაშე“ აქედან მუშების გაუქმებოლს. ნამდვილათ კი საქმე სულ სხვანაირათ იყო და არ შექმლო არ სტოლნოდათ ეს ჭიათურაში, რადგანაც ეს საქმე ოფიციალურათ იყო გამოცხადებული მაშინ განუთებში. ამხანაგი ზ. ჩ.— (იგივე მენაშე) თამგდომარეობდა 29 აგვისტოს კრებას საბჭოში (ეს არის საძრახისი?), რის გამოც ის დაიჭირეს შემდეგ, მარა პოლიციის ნაწილიდან მოახერხა გაქცევა და ჭიათურას შეაფარა თავი. მისი დამჭერი ჯაშუში კი ვილაცებს იმავე დღეს მოკლა. და აი ახლა ყველა ამას ჭიათურის მოუმრავლესენი ამრუდებენ და უშეგლებელ ცილისწამებას თხზავენ. მათგან ცილისწამება არ ახლია, ძველია, ხოლო პროვოკაცია კი ახალი ხელობაა, რაც ყოველად შეუწყნარებელია პარტიაში და შექტველია სხვა „მოუმრავლესენი“ დამომბენ. ამიტომ ჩვენ მოვითხოვთ „უმრავლესობის“ ორგანიზაციებიდან მათი ჭიათურის ახლანდელი ორგანიზაცია გამოაცხადონ პარტიის გარეშე, მისი ახლანდელი წევრები აღარ ჩათვალონ თავის ამხანაგებათ. იმედია ისინი პარტიის ელემენტარულ ზნეობას დაიცავენ და ამ ჩვენს მოთხოვნისგან აღასრულებენ.

ჩვენ მივიღეთ გურიის რაიონულ ორგანიზაციებისაგან რეზოლიუციები, რომლებიც მათ გამოუტანიათ სხვა-და-სხვა კითხვების შესახებ თავ-თავის კრებაზე. განსაკუთრებით საყურადღებოა რეზოლიუცია გურიის კომიტეტის რეორგანიზაციის შესახებ. ეს რეზოლიუცია ხილისთავის, ჩონატაურისა და ბახვის ორგანიზაციებს ამხანაგათ შეუდგენიათ: მიუღიათ რა მხედველობაში 1) ერობის საქმის (საერობო სათათბირის არჩევნების) სრული უწყსრიგობა, რომელსაც უხერხულ მდგომარეობაში ჩაუყენებია პროპაგანდისტ-აგიტატორები და აგრეთვე მთელი ხალხი (კომიტეტს ტაქტიკური რყევა გამოუჩენია, ხან ბოიკოტის მომხრე იყო, ხან მოწინააღმდეგე), 2) საერთო ანგარიშების დაგვიანება-უვარგისობა და 3) ფურცლების არ გამოცემა (ან გვიან გამოცემა—დამატება ხილისთავის ორგანიზაციისა) ეხლანდელ პოლიტიკურ მომენტებზე და სხვა საყურადღებო შემთხვევებზე, როგორც, მაგ., თფილისის საქმეებზე და სხ.,—ჩონატაურის და ხილისთავის ორგანიზაციები საყვედურს, ხოლო ბახვისა—უნდობლობას უცხადებენ არსებულ კომიტეტს და მოითხოვენ—ბახვის და ჩონატაურის ორგანიზაციები დაუყოვნებლივ, ხოლო ხილისთავისა—ახლო მომავალში მოხდეს გურიის კომიტეტის რეორგანიზაცია და იმ პირების გადაყენება, რომლებსაც კერძო მოსახრებით ჩაუშლიათ ერობის არჩევნები. რეორგანიზაცია უნდა მოხდეს, კავკასიის მეორე კონფერენციის მიერ მიღებულ საორგანიზაციო წესდების თანახმათ, ამ სახით: კომიტეტს უნდა შეადგენდენ რაიონულ ორგანიზაციების წარმომადგენლები და ამ უკასრულებების მიერ კოოპტაციით მიღებული პირები.

ამ რეზოლიუციის თანახმათ, გურიის კომიტეტის რეორგანიზაცია უკვე მოხდა და ამით ჩვენმა გურულმა ამხანაგებმა ჩინებული გაკვეთილი მისცეს როგორც ცენტრალურ, ისე პერიფერიულ (დაბალ) ორგანიზაციებს, სახელდობრ, ცენტრს იმის გაკვეთილი მისცეს, თუ როგორ უნდა ასრულებდეს ის თავის მოვალეობას, ხოლო პერიფერიებს—იმის, თუ როგორ უნდა იცავდენ ისინი თავიანთ უფლებას. სასურველია, ყველა ჩვენმა ორგანიზაციებმა მუდამ სახეში იქონიონ ეს გაკვეთილი და გურულ ამხანაგებივით შეგნებულათ მოქედონ თავიანთ უფლება-მოვალეობას.

რეზოლიუცია ორგანიზაციის ხელმძღვანელის მიერ ნაწილისა

ჩვენ ერთმა ჯგუფმა ორგანიზაციის ხელმძღვანელისა მივიღეთ რა მხედველობაში, რომ ჩვენი საბოლოო ხსნა შესაძლებელია მხოლოდ არსებული კაპიტალისტური წესწყობის წინაშე მოსაობით და მის ნანგრევებზე სოციალისტური წესწყობის დამყარებით, ვცანით საჭიროთ შევეუბრდეთ რუსეთის სოც. დემოკ. მუშათა პარტიას. მაგრამ სანამ ჩვენ გახედვოდეთ შემოხსენებული პარტიის სრულ-უფლებიანი წევრი ჩვენ უნდა შევადგინოთ ჯგუფები ანუ წრეები და სოც.-დემოკრატიული პროპაგანდის სისტემატიურათ გაწვევისათანავე ადგილობრივი ორგანიზაციის თანხმობით ავირჩევთ წარმომადგენელს შესაფერს პარტიული ორგანიზაციებისა. ამისათანავე საჭიროთ ვსცნობთ დაუყოვნებლივ შევეუდგეთ ამის სისრულეში მოყვანას როგორც ჩვენ აგრეთვე ადგილობრივი ორგანიზაცია.

გურიის პროპაგანდისტების ორგანიზაციის რეზოლიუცია

ვიღებთ რა მხედველობაში, რომ პარტიულ ორგანიზაციათა სიწმინდე მხოლოდ მაშინ არის შესაძლებელი, როცა ამრჩეველები სოციალდემოკრატიების, პროპაგანდისტების ორგანიზაცია წინადადებს აძლევს დანარჩენ სოციალდემოკ. ორგანიზაციებს გაიგონ ნამდვილი რიცხვი პარტიის წევრებისა და მათ მიერ პირდაპირი არჩევნებით შექმნან ორგანიზაციები.

თფილისის ორგანიზაციამ მიმართა თფილისის მეუმრავლესეთ, შამოდით ჩვენს ორგანიზაციაში და ერთათ ვიმუშაოთ. მათ ამაზე უარი თქვეს და მოითხოვეს ფედერატიული ბიუროს დაარსება, სადაც ისინი და ჩვენი ორგანიზაცია თანასწორ რიცხვს წარმომადგენლებისს გაგზავნის და ესენი იქნებიან მოძრაობის ხელმძღვანელები. მაგრამ რადგანაც მათ აქ, თფილისში, არავითარი მოძრაობა არ აქვთ, ძალას არ წარმომადგენენ და მათთან ამგვარი ფედერაცია ვერავითარ სარგებლობას, ხოლო ზარალს და არეულობას ბევრს მოგვტანდა, ამიტომ ჩვენმა ორგანიზაციამ უარი უთხრა ასეთ წინადადებაზე და კიდევ ერთხელ მოიწოდა მის ორგანიზაციაში შესასვლელათ და ერთათ სამუშაოთ.

თფილისის კომიტატი აცხადებს:

„სოც. დემ.“ მეხუთე №-ში გამოცხადებულმა შემდგემა ვაჭრებმა ბოდიში მოიხადეს და უკანასკნელ გაფიცვებში მონაწილეობა მიიღეს: 1) ოს მისხაკ ივანოვმა, 2) სანდრო კუზინი მეწვერილზანე, 3) არუშანოვი ყასაბი კუზინი, 4) ბუჩულა ნიკიტანი, 5) გარანოვი, 6) ოლანგზ ბუღალოვი, 7) ახატავები ძმები სირაჯები, 8) კარაპეტ პეტროვიჩ ჩანდია ხორცის პოდრიადიკი, 9) ვასო არუშანოვი, 10) სარქის მაილოვი კიბკის ზავოდი, 11) მილოლოვი მექქეხნაწილში ფართლის ვაჭარი, 11) ბოგდანა.

შემოწირულებანი

ბიურომ მიიღო შემოწირულება პარტიის საქმეებზე მოსახმარებლათ შედგვი პირებისაგან: კ. ჯ.—150 მან., ნ. წ.—300 მან., ვ. ი.—300 მან., წ. თ.—250 მან., ჩინტაპულისაგან—1,000 მან., ოლქის სოც. დემოკრატიული პარტიისაგან—50 მან. სულ 2050 მან.
ამ ფულიდან თანახმათ შემომწირველთა სურვილისა ბიურომ დაიტოვა 500 მან. დანარჩენი გადასცა თფილისის კომიტეტს.

შინაარსი: რედაქციისაგან.—17 ოქტომბრის მანიფესტი.—რევილიუცია და კონტრ-რევილიუცია.—სახელმწიფო სათათბირო და ჩვენი ტაქტიკა.—დემოკრატია და სოციალდემოკრატია.—სომეხ-თათართა ხოცვა-ყლეტა.—შინაური მიმხილვა.—ნეკროლოგები.—პარტიიდან.—თფილისის კომიტეტი აცხადებს.—შემოწირულებანი.